

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาหลักการและเหตุผล

หลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ถือเป็นรากฐานการประพฤติปฏิบัติอันดีงามของสังคมไทยผ่านการปลูกฝังทั้งจากพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกได้อย่างชัดเจน เช่น การทำบุญตักบาตร การเข้าวัดฟังธรรม เทศนาจากพระสงฆ์ ฯลฯ และพฤติกรรมภายในผ่านการอบรมคุณธรรม ศีลธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ วัยรุ่น จนกระทั่งถึงวัยชรา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักความเชื่อที่อยู่กับสังคมไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีการสร้างความรัก ความสามัคคีที่เน้นการก่อประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยไม่มีการกีดกันทั้งจากชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษาที่แตกต่างกันไป อันเป็นการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญนั่นเอง

สังคมไทยทั้งจากในอดีต และปัจจุบัน มีความหลากหลายทั้งจากชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชน โดยในชุมชนที่มีขนาดใหญ่ในสังคมไทยสังคมหนึ่งก็คือ สังคมอีสาน ซึ่งมีการสืบทอดการปฏิบัติประเพณีที่มีความเชื่อ ความศรัทธาสูงมากโดยเฉพาะความเชื่อทางพระพุทธศาสนา สะท้อนถึงการสืบทอดภูมิปัญญาที่มีมาแต่ครั้งอดีตกาล โดยชุมชนบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งของชุมชนคนอีสานที่อพยพมาจากหลากหลายจังหวัดทางภาคอีสานของไทย โดยนำความเชื่อที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านานนำมาเผยแพร่ภายในชุมชน ซึ่งหนึ่งในความเชื่อนั้นก็คือ การสวดมนตร์ ซึ่งการสวดมนต์ในไทยมีอยู่ 2 แบบคือ 1) การสวดเป็นบทๆ เป็นคำๆไป เรียกว่าแบบ “ปทกานะ” เช่น การสวดของพระสงฆ์ตามวัดทั่วไปหรือในงานพิธีต่างๆ และ 2) การสวดแบบใช้เสียงตามทำนองของบทประพันธ์ฉันทลักษณ์ต่างๆ เรียกการสวดแบบนี้ว่า “สรกานะ” เช่น พระสงฆ์สวดในงานพิธีรับเทศน์หรือในเทศกาลพิเศษวิธีการสวดแบบสรกานะนี้เอง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สรภัญญะ” และต่อมาได้วิวัฒนาการให้พระสงฆ์เทศน์เป็นทำนองแหล่ขึ้นในบททำนองร้ายยาว เช่น เรื่องพระเวสสันดรชาดก (กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2553 อ้างถึงใน บุญจันทร์ จอมศรีประเสริฐ, 2556: 3) แต่เนื่องจากในปัจจุบัน การขับร้องสวดมนตร์ทำนองสรภัญญะทำนองอีสานถูกละเลยจากผู้สืบทอดรุ่นใหม่ยิ่งถ้าปล่อยให้ถูกวัฒนธรรมจากต่างชาติคุกคามวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยอีกไม่นานตัวตนของสังคมไทยก็就会被กลืนกินหายไปจากสังคมไทยตลอดกาล

การสวดสรภัญญะในภาคอีสานเกิดขึ้นเมื่อวัฒนธรรมส่วนกลางได้กระจายมาสู่อีสาน สมัยรัชกาลที่ 4 แต่เหตุที่มาเจริญรุ่งเรืองในภาคอีสาน เพราะชาวอีสานมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาตลอดปีเดิมนที่เดียวการสวดสรภัญญะจะสวดโดยพระสงฆ์หรืออุบาสก อุบาสิกา ที่อ่านภาษาบาลีได้คล่องแคล่ว เพราะดั้งเดิมนั้น บทสวดเป็นภาษาบาลี และเนื้อหาจะเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยตรงต่อมาเมื่อมีการนำมาแต่งบทสวดใหม่เป็นภาษาไทย จึงมีทำนองต่างๆกัน ส่วนเนื้อหาจะยังคงเน้นเนื้อหาเรื่องราวทางพุทธศาสนา เช่นนิทานชาดก นิทานสอนใจ สอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ และศีลธรรม ซึ่งโอกาสในการสวดจะสวดในงานศพ งานบุญกุศล ผ้าป่า งานชุมนุม การกุศลระหว่างเข้าพรรษา ในวันธรรมสวนะหรืองานบุญประจำปีของหมู่บ้าน และยังจัดงานประกวดประชันกันอยู่มิได้ขาด

การขับร้องสรภัญญะทำนองอีสาน เป็นวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีการร้องเป็นคณะ นิยมร้องเพื่อประสานความสามัคคีระหว่างหมู่คณะอันส่งผลให้เกิดความมั่นคงในส่วนรวม และสิ่งที่จำเป็นในวิถีชีวิตของคนในสังคม เนื้อหาในการร้องนอกจากจะเป็นการบูชาคุณพระรัตนตรัย บูชาคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บูชาคุณพ่อคุณแม่แล้ว ก็ยังเป็นการประยุกต์ความรู้ ประยุกต์อุดมการณ์ต่างๆให้เกิดความสงบร่มเย็นในสังคม ประเทศชาติซึ่งนับเป็นวัฒนธรรมที่มีการสร้างสรรค์อย่างแท้จริง (สวิง บุญเจิม. 2536 อ้างถึงใน พระสมชิต จารุธัมโม, 2550: 19)

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงการสวดสรภัญญะทำนองอีสานซึ่งนับวันยิ่งจะเลือนหายไปตามกาลเวลา เนื่องจากขาดแคลนผู้สนใจที่จะศึกษาอย่างแท้จริงรวมถึงการขาดการสืบทอดเจตนารมณ์ของผู้คนในอดีตที่ต้องการปลูกฝังการเห็นคุณค่าของการสวดสรภัญญะซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้คนมีความรัก ความสามัคคีของผู้คนในชุมชนที่จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีงามแก่กันและกัน เพื่อให้การสืบสานการขับร้องทำนองสรภัญญะทำนองอีสานยังคงอยู่คู่กับชุมชนตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงต้องมีการรื้อฟื้นการขับร้องทำนองสรภัญญะขึ้นก่อนที่จะเลือนหายตามกระแสสังคมในปัจจุบันโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชน สังคมเพื่อการสืบทอดเจตนารมณ์อันดีงามสืบไป

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาบริบทและปัญหาการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มผู้ขับร้องบ้านบึงกระจับ และบ้านเกาะบอระเพ็ด ตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การอนุรักษ์หมายถึง รักษาและใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดและนานที่สุด

สืบสาน หมายถึงการรับช่วง ปฏิบัติสืบทอดกันมา สืบต่อ สืบทอด

ศิลปะการแสดง หมายถึง ศิลปะการแสดง เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งระหว่างมนุษย์ด้วยการใช้คำพูด ถ่ายทอดความคิด และศิลปะของการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก (ลีโอ ตอลสตอย, 2528: 3)

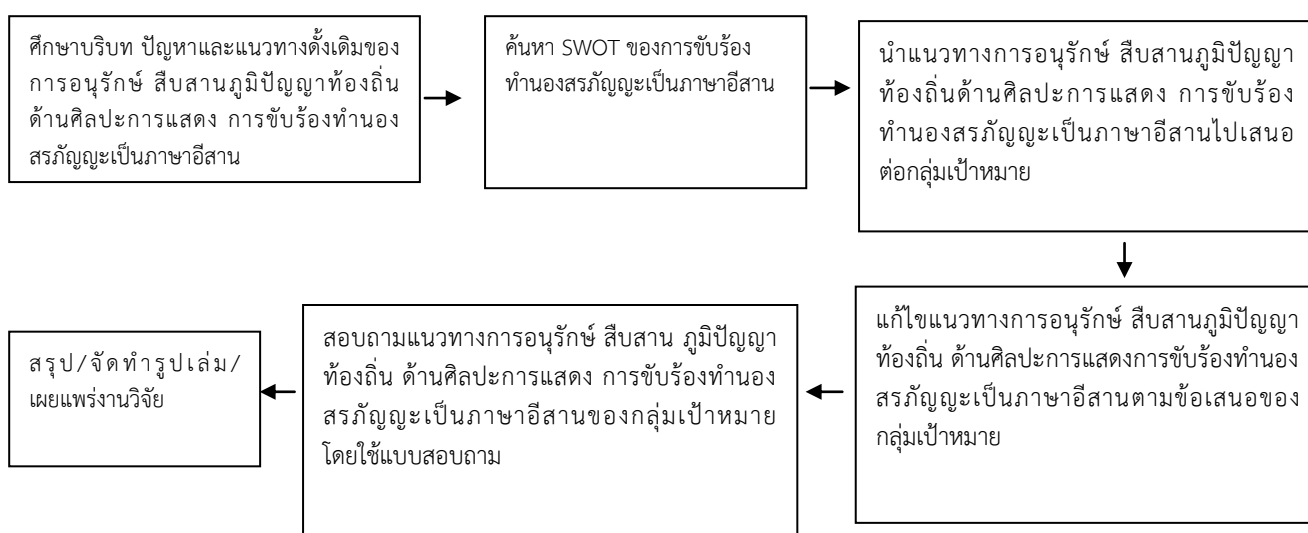
ศิลปะการแสดงจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่มนุษย์เราใช้เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดของตน เพื่อถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้เข้าใจรับรู้ถึงสิ่งที่ตนต้องการจะแสดงออก การแสดงถือเป็นศิลปะของการสื่อสารที่ปรากฏภาพเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้ชมสามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ยุ่งยากในการตีความ ส่วนอารมณ์ความรู้สึกแม้จะอยู่ในรูปลักษณะที่เป็นนามธรรมก็จริง แต่ผู้ชมทุกๆ ไปสามารถสื่อสารสัมผัสได้โดยตรงจากผู้แสดง

สร้อยัญญะ หมายถึงทำนองสำหรับสวดคำที่เป็นฉันท, ทำนองขับร้องทำนองหนึ่ง

สมมติฐานของการวิจัย

1. บริบทและปัญหาของการขับร้องทำนองสร้อยัญญะเป็นภาษาอีสาน ผู้ขับร้องเป็นผู้สูงอายุ ไม่สามารถออกเสียงควบคล้ำให้ถูกต้องตามทำนองอีสานได้ และไม่สามารถแต่งหรือปรับบทกลอนขึ้นมาเองได้
2. แนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสร้อยัญญะเป็นภาษาอีสาน ควรพัฒนาทักษะผู้ขับร้องให้สามารถออกเสียงควบคล้ำให้ถูกต้องตามทำนองอีสานได้ และสามารถแต่ง หรือปรับบทกลอนขึ้นมาเองได้

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับได้แนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสร้อยัญญะเป็นภาษาอีสาน
2. กลุ่มผู้ขับร้อง ประชาชน และโรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับสามารถนำแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสร้อยัญญะเป็นภาษาอีสานไปใช้ได้

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง แนวทางอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปะการแสดง การขับร้องสรภัญญะ ทำนองอีสาน กรณีศึกษา ตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาถึงแนวทางในการฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมในอดีตในเรื่องราวของการขับร้องสรภัญญะทำนองอีสาน โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. บริบทของพื้นที่ตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ทฤษฎีการสื่อสาร
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. การขับร้องสรภัญญะ
6. บทร้องของสรภัญญ์อีสานด้วยฉันทลักษณ์
7. ทำนองสรภัญญ์อีสานด้วยสังคีตลักษณ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของพื้นที่ตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ตำบลบึงกระจับ จากเดิมเป็นที่ราบลุ่มน้ำไหลหลากท่วมถึงในฤดูฝนมีแม่น้ำป่าสักเป็นแนวกันระหว่างตำบลสามแยกและตำบลบึงกระจับ ด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นเนินสูงมีป่าไม้เหมาะสมที่จะปลูกข้าวโพดและพืชไร่ เมื่อประมาณ พ.ศ.2489 ผู้ใหญ่บ้านในตำบลท่าโรงหนึ่งได้จดทะเบียนขึ้นเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ ต่อมาเมื่อปี 2501 มีราษฎรจากภาคอีสาน 3 ครอบครัว คือ พ่อหนู ยู่ไรสง พ่อพุ่ม หยุยไธ และพ่อเป่า จันทะจร อพยพมาอยู่ที่เนินหนองสะแก ห่างจากบึงกระจับประมาณร้อยไร่ ลึกไม่น้อยกว่า 3 เมตร

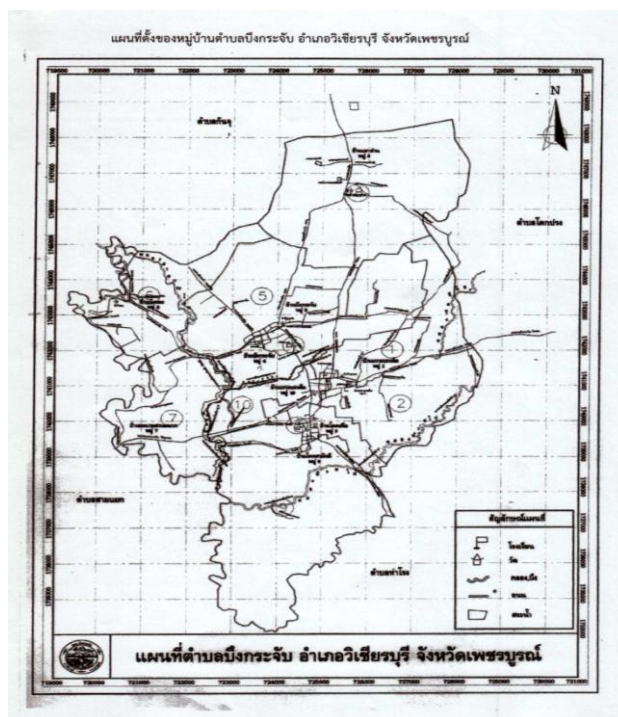
ตำบลบึงกระจับมีตำนานกล่าวว่า บึงแหล่งน้ำนี้มีมากในฤดูฝนและน้ำขุดแล้งในฤดูแล้ง จะมีฝูงสัตว์ป่าลงมากินน้ำกันมากชาวบ้านเห็นฝูงกามาจับตามต้นไม้ เมื่อมองเห็นจึงเรียกว่า “บึงกาจับ” และต่อมาจึงเพี้ยนมาเป็นบึงกระจับ หรือ บ้านบึงกระจับ นั่นเอง

อีกสันนิษฐานหนึ่งว่า “กระจับ” ซึ่งเป็นพืชน้ำชนิดหนึ่งว่ากระจับซึ่งเป็นพืชน้ำที่มีลักษณะเหมือนเขาควยแต่ไม่น่าจะใช้พืชน้ำชนิดนี้ เพราะไม่เคยมีพืชชนิดนี้มาก่อน จึงสันนิษฐานที่มาของกาจับมากกว่า เพราะเมื่อได้มีการขุดลอกบึงกระจับจะพบซากโครงกระดูกสัตว์ป่าจำนวนมาก เช่น กระดุกข้าง, แก้ง, กวาง, หมูป่า, จระเข้, ควยป่า, วัวป่ามากมาย ซากสัตว์ต่างๆที่พบเหล่านี้อาจมีอายุนับพันๆปีมาก่อ

ด้านกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ราบสูง มีภูเขาบางส่วน มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านทางทิศตะวันตก ในฤดูฝนมักเกิดน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่ไร่นาและหมู่บ้าน ในฤดูแล้งมีความแห้งแล้ง เนื่องจากแหล่งน้ำธรรมชาติกักเก็บน้ำไม่อยู่ เนื่องจากแหล่งน้ำมีสภาพตื้นเขิน ดินมีลักษณะเป็นดินร่วน ดินปนทราย ดินยังมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ มีพื้นที่ประมาณ 74.61 ตารางกิโลเมตร หรือ 46,631.25 ไร่

ภาพที่ 2 แผนที่ตั้งของหมู่บ้านตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 1 ที่ตั้งของหมู่บ้านในเขตตำบลบึงกระจับ ประกอบด้วย

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
1	บ้านเกาะบอร์เพ็ด
2	บ้านเกาะบรเพ็ด
3	บ้านโคกปรือ
4	บ้านบึงกระจับ
5	บ้านบึงกระจับ
6	บ้านวังทอง
7	บ้านระนามสวนหมาก
8	บ้านเต่าถ่าน
9	บ้านโคกสามัคคี
10	บ้านเกาะบรเพ็ด

ด้านการเมือง/การปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ.2539 พื้นที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอวิเชียรบุรีอยู่ห่างจาก อำเภอวิเชียรบุรี ประมาณ 11 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดเพชรบูรณ์ 100 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขต ติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลกันจู้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลโคกปรัง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลสามแยก อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ

นายสมัย	ศรสุนทร	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ
นายแก้ว	กัรัมย์	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ
นายสังวาล	โยธาสน	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ
นายเจริญ	สนธิโกสัย	เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ

ด้านประชากร

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (ทั้งหมด)		
			หญิง	ชาย	รวม
1	บ้านเกาะบอร์เพ็ด	178	416	408	824
2	บ้านเกาะบรเพ็ด	139	262	222	484
3	บ้านโคกปรือ	201	398	352	750
4	บ้านบึงกระจับ	311	597	604	1,201
5	บ้านบึงกระจับ	248	524	497	1,201
6	บ้านวังทอง	138	219	203	422
7	บ้านระนามสวนหมาก	113	194	178	372
8	บ้านเตาถ่าน	76	131	127	258
9	บ้านโคกสามัคคี	124	236	219	455
10	บ้านเกาะบรเพ็ด	159	313	306	619
รวม		1,687	3,290	3,116	6,406

ที่มา : ข้อมูลจากที่ทำการปกครองอำเภอเวียงบุรี ณ เดือน กันยายน 2559

ด้านระบบเศรษฐกิจ

ตารางที่ 3 การเกษตร

ลำดับ	ชนิดของพืช	ครัวเรือนที่เพาะปลูก	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)
1	อ้อยโรงงาน	61	1,338.40
2	มันสำปะหลัง	202	3,722.65
3	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	47	813.40
4	ข้าว	788	2,064.55
5	ผลไม้	2	20
รวม		1,100	7,939

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

การปศุสัตว์

เป็นการประกอบการในลักษณะในครัวเรือนเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงโค สุกร ไก่ไข่ ไก่พื้นบ้าน เป็น ปลา เป็นต้น

การท่องเที่ยว

ในเขตตำบลบึงกระจับได้ส่งเสริมให้มีแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นภายในตำบล เช่น การจัดงานประเพณีต่างๆ การจัดงานแข่งขันเรือประเพณีออกพรรษา เทียวไหว้พระธาตุเจดีย์ศรีบึงกระจับ กราบไหว้หลวงพ่อเสื่อ การจัดงานสาธารณสุขสำหรับใช้พักผ่อนหย่อนใจ (สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา)

การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ 32 กลุ่ม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมู่ที่ 1 ทอเสื่อพื้นบ้าน

หมู่ที่ 2 กลุ่มน้ำดื่มชุมชนบ้านเกาะบอระเพ็ด

หมู่ที่ 3 กลุ่มพับเหรียญ, ปูนแดงพิชิตยุงลาย

หมู่ที่ 4 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน, สุกรซ่อนความรู้, การพัฒนาอาชีพด้านหัตถกรรม, บายศรีสู่ขวัญ, คลินิกสุขภาพเกษตรกร

หมู่ที่ 5 กลุ่มกีฬาหมู่บ้านตำบลบึงกระจับ, กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, เครื่องช่วยผู้สูงอายุตำบลบึงกระจับ, ทอผ้าไหม

หมู่ที่ 6 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ, บ้านเกษตรผสมผสาน, การเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด, สวนเกษตรด้านสุขภาพด้านสมุนไพร

หมู่ที่ 7 การเลี้ยงจิ้งหรีด, ไก่พื้นไร่ไข่พอเพียง

หมู่ที่ 8 กองทุนโรงสีข้าวชุมชน, หนังกุ่มเบาะ, สวนอินทผลัม

หมู่ที่ 9 กลุ่มอบอ้น

2. ทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสาร (communication) ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Communication ซึ่งรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Communis หมายถึง การร่วม (Common) เมื่อมีการสื่อสารหรือการสื่อความหมาย ก็หมายถึงว่ามีการกระทำร่วมกันในบางสิ่งบางอย่าง นั่นคือการถ่ายทอดหรือการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิดของคนเรานั้นเอง กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้สึกและ อารมณ์ของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น การสื่อสารจึงเป็นปฏิกริยาสัมพันธ์ทางสังคมที่สื่อความหมายผ่านระบบสัญลักษณ์ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม โดยใช้สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจกัน การสื่อสาร มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า การสื่อความหมายใน (Webster Dictionary 1978 : 98)

การให้ความหมายของการสื่อสารตามรูปคำข้างต้น ยังไม่ใช่ความหมายที่สมบูรณ์นัก เพราะการสื่อสารที่แท้จริงนั้น มีความหมายกว้าง ครอบคลุมเกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคมมนุษย์ในทุกๆ เรื่อง นักวิชาการด้านการสื่อสารได้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กัน ตามแง่มุมที่แต่ละคนพิจารณาให้ความสำคัญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (ปรมะ สตะเวทิน 2529 : 5-7)

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilber Schramm) ให้ความหมายว่า การสื่อสาร คือการมีความเข้าใจร่วมกัน ต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร

ชาร์ล อี ออสกูด (Charle Osgood) ให้ความหมายโดยทั่วไปว่า การสื่อสาร เกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่ง คือผู้ส่งสาร มีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่งคือผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมต่อสองฝ่าย

วอร์เรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver) กล่าวว่า การสื่อสารมีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่าง ที่จิตใจของคนๆ หนึ่ง อาจมีผลต่อจิตใจของคนหนึ่งไม่ใช่เพียงการพูดและการเขียนเท่านั้น แต่รวมถึง ดนตรี ภาพ การแสดง และพฤติกรรมอื่นๆ ของมนุษย์

ยอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) ให้ความหมายว่า การสื่อสารเป็นการถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

เจอร์เกน รอย และเกกอรี เบทสัน (Jurgen Ruesch and Gregory Bateson) ให้ความหมายโดยสรุปว่า การสื่อสารไม่ใช่การถ่ายทอดข่าวสารด้วยภาษาพูดและเขียนโดยมีเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่หมายถึงพฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลหนึ่งกระทำ แล้วส่งผลให้บุคคลอื่นเกิดความเข้าใจ

พจนานุกรมภาษาอังกฤษ (Oxford English Dictionary) ให้ความหมายว่า การให้ การนำ การแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้อื่นๆ จากความหมายที่มีผู้ให้ไว้แตกต่างกัน ซึ่งบางคนให้ความหมายครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมที่ไม่ใช่ภาษาพูดและภาษาเขียนด้วย บางคนถือว่าการสื่อสารคือการแสดงออกทุกอย่าง ที่ผู้อื่นเข้าใจได้ ไม่ว่าจะการแสดงนั้นจะมีเจตนาให้ผู้อื่นเข้าใจหรือไม่ก็ตาม จึงอาจสรุปได้ว่า การสื่อสาร คือการที่มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ ความคิด หรือประสบการณ์ของตน ไปยังบุคคลอื่น และการรับความรู้ ความคิดจากบุคคลอื่น มาปรับพฤติกรรมของตนเอง โดยกระบวนการของการสื่อสาร ซึ่งการถ่ายทอด และการรับความรู้ ความคิดมีอยู่ 3 ลักษณะ

1. การใช้รหัสสัญญาณโดยตรง เช่น การใช้สัญญาณเสียง ภาษาพูด สัญลักษณ์ ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ตลอดจนรหัสสัญญาณอื่นๆ ที่กระทำโดยตรง ระหว่างผู้ถ่ายทอดกับผู้รับ

2. การใช้เครื่องมือในการถ่ายทอด เป็นการสื่อสารโดยผ่านทางเครื่องมือ เช่น การใช้ ใส่ดท์ศนูปรกรณ์ วิหยุกระจายเสียง คอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ

3. การถ่ายทอดโดยกระบวนการทางสังคม เช่น การปฏิบัติสืบทอดทางประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม และระบบอื่นๆ ของสังคมโดยมีองค์ประกอบดังนี้

จำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออก แบ่งเป็น

1. การสื่อสารเชิงวจนะ (Verbal Communication) หมายถึงการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูด หรือเขียนเป็นคำพูด ในการสื่อสาร

2. การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-Verbal Communication) หมายถึงการสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น เช่น ภาษาท่าทาง การแสดงออกทางใบหน้า สายตา ตลอดจนจนถึงน้ำเสียง ระดับเสียง ความเร็วในการพูด เป็นต้น (ปรมะ สตะเวทิน 2529: 31)

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่นเดียวกับพฤติกรรมอย่างอื่น เช่น การกินอยู่หลับนอน การทำงาน การเล่นเกม และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ซึ่งลักษณะการสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น อาจเกิดขึ้นทั้งการสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง สื่อสารกับสัตว์อื่น ตลอดถึงการสื่อสารกับเครื่องมือ โดยเฉพาะปัจจุบันได้มีการค้นพบ และนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการต่างๆ อย่างมาก จึงมีการสื่อสารรูปแบบใหม่เกิดขึ้น คือ การสื่อสารกับเครื่องมือ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง (Human Communication) ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด และเป็นความหมายที่แท้จริงของการสื่อสารซึ่งการสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่ง ต้องการถ่ายทอดหรือส่งข่าวสารไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง ดังนั้นกระบวนการสื่อสารจึงมีองค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อหรือช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver)

นักวิชาการด้านการสื่อสารได้วิเคราะห์กำหนดองค์ประกอบและอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการของการสื่อสารไว้ดังนี้ คือ

1. ผู้ส่งสาร (Source) หมายถึงแหล่งกำเนิดสาร อาจเป็นบุคคล องค์กร สถาบันหรือคณะบุคคลที่เป็นผู้กำหนดสาระ ความรู้ ความคิด ที่จะส่งไปยังผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารจะบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ เพียงใดจึงขึ้นอยู่กับผู้ส่งสาร และสารที่ส่งเป็นสำคัญ สาร (Message) หมายถึงเรื่องราว ความรู้ความคิดต่างๆ ที่ผู้ส่งประสงค์จะให้ไปถึงผู้รับ มีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยชี้ความสำเร็จของการสื่อสาร 3 ประการ คือ

- (1) เนื้อหาของสาร
- (2) สัญลักษณ์หรือรหัสของสาร
- (3) การเลือกและจัดลำดับข่าวสาร

2. ตัวเข้ารหัสสาร (Encoder) สารที่จะส่งไปยังผู้รับนั้น ปกติเป็นความรู้ความคิดที่ไม่อาจจะส่งออกไปได้

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นความพยายามที่จูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กร ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบและร่วมมือกันพัฒนางานด้วยความเต็มใจ

สมเดช สีแสง (2547 : 229) ได้สรุปความหมายของ การบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participation management) เป็นการบริการที่เปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม ภายในเขตหน้าที่ของตน ถือว่าเป็นการบริหารที่ดี แลเหมาะสมที่สุดกับคุณสมบัติของมนุษย์ในปัจจุบัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้เป็นหลักการสำคัญของกาสนบริหารแบบใหม่ที่เรียกว่าการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Control หรือ TQC)

พัชรพร หวยสงค์ (2552 : 2 - 3) ได้ความหมาย ของการบริการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารความหมาย คือ การปรับการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติการในองค์กร และการใช้ทรัพยากรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายองค์กร หรืออีกความหมายหนึ่งคือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ แบบบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ

จำเนียร พลหาญ (2553 : 208) ได้สรุป ความหมาย การบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรตั้งไว้ด้วยการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) ได้จำแนกประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยออกเป็น 5 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา หมายถึง แบบอย่างปฏิบัติสืบทอดกันมาในด้านการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือข้อเสนออย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นความจริง ซึ่งเกิดจากสติปัญญาที่มีความเป็นเหตุเป็นผล หรือเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ ความเชื่อ ปรัชญา ศาสนาและลัทธิไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ ภูมหาย ธรรมเนียมการปกครอง การปลูกฝัง การสืบทอดและประเพณี

หมวดที่ 2 ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง สิ่งที่มีสื่อความหมายด้วยเรื่องหรือตัวอักษรที่กำหนดไว้เป็นแบบแผนเพื่อใช้เป็นสื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ ข่าวนสาร วรรณกรรม ภาษาศาสตร์และหลักภาษา ภาษาถิ่นและภาษาชนต่างกลุ่มนิทานและภูมินาม ความเรียงและฉันทลักษณ์ วาบทการ ภาพิตและปริศนาคา ทา นาย

หมวดที่ 3 ศิลปกรรมและโบราณคดี หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความงามที่ให้คุณค่าทางจิตใจหรือเพื่อประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งสิ่งต่างๆที่สร้างขึ้น เพื่อสื่อสารทางความเชื่อของกลุ่มชนแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปหัตถกรรม โบราณคดี การวางผังเมือง และชุมชนวัฒนธรรมสถานหรือแหล่งวัฒนธรรม

หมวดที่ 4 การละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์แสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ การขับร้องและดนตรี ระบำ รำ ฟ้อน มหรสพ เพลงเด็กและเพลงกล่อมเด็ก เพลงปฏิพากย์ การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาและนันทนาการ การท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวกับวัฒนธรรม

หมวดที่ 5 ชีวิต ความเป็นอยู่และวิทยาการ หมายถึง กิจกรรมการดา เนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มชน ประกอบกับการคิดค้นและพัฒนาวิทยาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยอาศัยบุคคลในท้องถิ่นหรือการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นมาปรับปรุงการพัฒนาการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้คหกรรมศาสตร์ การสาธารณสุข ที่อยู่อาศัย ชีวิตประวัติ วิทยาการและอาชีพ

รัตนะ บัวสนธิ์ (2535: 35) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการทัศนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อมซึ่งกระบวนการทัศนดังกล่าวมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชนและปัจเจกบุคคล

ประเวศ วะสี (2536: 21) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการส่งสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลา ยาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชาแบบเรียนที่เราเรียน แต่เป็นการเชื่อมโยงกัน ทุกรายวิชาทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษาและวัฒนธรรมจะผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2537:21) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดจากการส่งสมความรู้ประสบการณ์ ที่ได้รับถ่ายทอดจากบุคคลและสถาบันต่างๆ โดยมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและศาสนา เกี่ยวข้องอยู่ด้วยและมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานภูมิปัญญา ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสิ่งที่มีความมานะ มีการปฏิบัติโดยผู้คนในชุมชนนั้น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) กล่าวว่า ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ที่มีพัฒนาการสืบสานกันมา เป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อความสามารถความชัดเจน ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆในพื้นที่ที่ชุมชนนั้นตั้งถิ่นฐานอยู่

นิคม ชมพุลอง (2540 : 12) กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อ และ ศักยภาพ ในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย และเชื่อมโยงกัน ทั้งระบบทุกสาขา

รุ่ง แก้วแดง (2542 : 12) กล่าวว่า ภูมิปัญญาคือเรื่องที่สะสมกันมาตั้งแต่อดีตและเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติโดยผ่านกระบวนการจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากิน และพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์เหล่านี้ ถ้าหากเกิดปัญหาทางด้านความไม่สมดุลกัน

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มีการส่งสมความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีการสืบทอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับชุมชนซึ่งจะทำให้เกิดเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อระหว่างบุคคลกับชุมชน อีกทั้งยังก่อให้เกิดประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากิน และพิธีกรรมในชุมชนมาอย่างยาวนาน

5. การขับร้องสรภัญญะ

สรภัญญะ คือ การสวดและร้องเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีผสมผสานกันมีการร้องและรำประกอบ บทสวดจะมีลักษณะเป็นฉันทหรือกาพย์ สรภัญญะ เป็นการสวดในทำนองสังโยค คือ การสวด เป็นจังหวะหยุดตามรูปประโยคฉันทลักษณ์ บทสวดจะมีลักษณะเป็นฉันทหรือกาพย์ก็ได้ แต่ที่นิยมกันมากคือ กาพย์ยานี สำหรับเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับศาสนา บาบัพุญคุณโทษ นิทานชาดก นอกจากนั้น ก็ยังมีการแต่งกลอนเน้นไปทางศิลปวัฒนธรรม เช่น กลอนถามข่าว โอภาปราศรัย ชักชวนให้ไปเยี่ยม การลา หรือเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของอีสาน เช่น เรื่องกลองข้าวน้อยฆ่าแม่ เป็นต้น บทสวดสรภัญญะมักไม่เน้นในเรื่องความรัก เพราะการสวดสรภัญญะเกี่ยวข้องกับศาสนา และผู้ฝึกสอนเป็นพระภิกษุ จึงไม่ให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เพราะไม่เหมาะสมกับพระสงฆ์บทร้องสรภัญญะเนื้อหาของเพลงสรภัญญะจะกล่าวถึงเรื่องราวของพุทธศาสนา ยกย่องสรรเสริญบุคคลผู้มีพระคุณ ให้ความรู้เกี่ยวกับนิทาน ตำนานพื้นบ้านและเหตุการณ์ปัจจุบัน มุ่งอบรมสั่งสอนให้คนทำความดีมี

จริยธรรม พรรณนาธรรมชาติ นิทานพื้นบ้าน ช่วยให้เกิดอารมณ์ผ่อนคลาย มีเรื่องราวสนุกสนานก่อให้เกิดความสามัคคี บทเพลงสรภัญญะ จึงเป็นเพลงขับจริยธรรมอย่างแท้จริง

การเลือกใช้คำในเพลงสรภัญญะที่ทำให้เกิดความงามและความไพเราะ จะใช้คำให้สัมผัสทั้งในวรรคและระหว่างวรรค นอกจากนี้ที่โดดเด่นที่สุดก็คือมีการเลือกใช้คำภาษาถิ่นของตนมาประยุกต์กับภาษาไทย

ประเภทของสรภัญญะได้จำแนกไว้ 10 ประเภท คือ บทบูชาพระรัตนตรัย บทนมัสการไหว้ครูและเคารพบิดามารดา บทคำสอนทางพุทธศาสนาสรรเสริญพระศาสนาและวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา บทที่เป็นคำสอนทางโลก บทสุภาษิตคำพังเพยอุปมาอุปไมย บทที่อยู่ในความสนใจของชาวบ้าน บทที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน บทพรรณนาธรรมชาติ บทวรรณกรรมพื้นบ้าน และบทที่มีเนื้อหาเบ็ดเตล็ด ในอดีตการขับร้องสรภัญญะมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนชาวอีสานเป็นอย่างมากจึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนการขับร้องและสวดสรภัญญะด้วยการจัดประกวดการขับร้อง เป็นกิจกรรมแทรกในงานต่าง ๆ อันส่งผลให้มีผู้คิดและแต่งบทสรภัญญะกันมากขึ้น ซึ่งผู้ที่แต่งส่วนใหญ่ ได้แก่ พระสงฆ์ หรือฆราวาสที่เคยบวชเรียน หรือมีประสบการณ์ในการขับสรภัญญะและรักในศิลปะการประพันธ์ ปัจจุบันการสวดสรภัญญะของชาวภาคอีสานนั้น นิยมสวดกันในงานศพ งานทอดผ้าป่า งานกฐิน งานทอดเทียน งานกวนข้าวทิพย์ และในกิจกรรมวันธรรมสวนะ (วันพระ) และชาวอีสานได้ร่วมใจกันสืบสานการสวดสรภัญญะให้คงอยู่ ด้วยการสวดสรภัญญะในวันธรรมสวนะและงานบุญต่าง ๆ และจัดให้มีการประกวดสวดสรภัญญะกันอยู่เสมอ โดยมีการแข่งขันตั้งแต่ระดับตำบลจนถึงระดับภาค นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดให้กับเยาวชนโดยการบรรจุอยู่ในการเรียนการสอนวิชาวรรณกรรมท้องถิ่นในโรงเรียนต่าง ๆ ของภาคอีสานอีกด้วย จึงเชื่อได้ว่าการสวดสรภัญญะอันเป็นอีกหนึ่งในมรดกวัฒนธรรมนี้จะยังคงอยู่กับชาวอีสานต่อไป

สรภัญญะ เป็นการสวดมนต์ในทำนองสังคโยค คือ การสวดเป็นจังหวะหยุดตามรูปประโยค บทสวดจะมีลักษณะเป็นฉันท์ หรือกาพย์ก็ได้ แต่ที่นิยมมากคือ กาพย์ยานี สำหรับเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับศาสนา บาปบุญคุณโทษ นิทานชาดก นอกจากนั้น ก็จะมีการแต่งกลอนเน้นไปทางศิลปวัฒนธรรม เช่น กลอนถามข่าว โองาปราศรัย ชักชวนให้ไปเยี่ยม การลา หรือไม่ก็อาจจะเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคอีสาน อาทิ เรื่องกลองข้าว น้อยฆ่าแม่ เป็นต้น บทสวดสรภัญญะมักไม่เน้นในเรื่องความรัก หรือการเกี่ยวพาราสีของคนทั่วไป เพราะการสวดสรภัญญะนั้นเกี่ยวข้องกับทางศาสนา และผู้ฝึกสอนเป็นพระภิกษุ จึงมักไม่ให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก แต่อาจมีบางเรื่อง เช่น การสวดเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้า ตอนนางยโสธราพิมพาอาลัยอวอร์ดเจ้าชายสิทธิตถะที่หนีออกบวช เป็นการแสดงความรักแต่ก็เป็นความรักที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอยู่นั่นเอง สำหรับการสวดสรภัญญะในเมืองไทยนั้น มีการสวดมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ในยุคนั้นนิยมสวดเป็นภาษาบาลี และมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยตรง ยังไม่มีเรื่องแต่งใหม่เป็นคำไทยเลย ผู้ที่สวดมักเป็นพระภิกษุสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาที่อ่านภาษาบาลีได้คล่องแคล่ว เมื่อการสวดสรภัญญะได้รับความนิยมนำขึ้น ประชาชนทางพุทธศาสนา จึงได้แต่งคำสวดเป็นภาษาไทย ให้อุบาสกอุบาสิกาและแม่ชีใช้สวดในการทำวัตร โดยมีเนื้อหามาจากกระทู้ธรรมในพุทธศาสนสุภาษิต และธรรมบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่สามารถสืบทราบได้ว่า มีการสวดสรภัญญะตั้งแต่เมื่อใด ปัจจุบันการสวดสรภัญญะของพี่น้องชาวภาคอีสานนั้น นิยมสวดกันในงานศพ งานทอดผ้าป่า งานกฐิน งานถวายเทียนพรรษา งานกวนข้าวทิพย์ และในกิจกรรมวันธรรมสวนะ (วันพระ) ส่วนภาคกลางนั้นนิยมร้องในงานศพเช่นเดียวกับการสวดพระอภิธรรม การสวดสรภัญญะของภาคอีสานนี้ เทียบกับ

ภาคกลางก็คือ สวดโอ้เอื้อวิหารราย ส่วนภาคเหนือจะเรียกสวดแบบนี้ว่า อือระนำ จ้อยทำนองธรรม และภาคใต้เรียก สวดค่าน จุดมุ่งหมายของการสวดไม่ว่าจะของภูมิภาคใดก็ล้วนมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ การเผยแพร่ธรรมะ ดังนั้น เนื้อหาของการสวดไม่ว่าจะของภูมิภาคใดก็ล้วนมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ การเผยแพร่ธรรมะ ดังนั้น เนื้อหาที่ใช้สวดจึงมักให้คติธรรม เช่น เรื่องเวสสันดรชาดก และชาดกต่างๆ (สวิง บุญเจิม อ้างถึงใน มัลลิกา มาภา 2553: 8)

องค์ประกอบของการร้องสรภัญญ์

องค์ประกอบด้านบทร้อง ความสัมพันธ์ระหว่างสรภัญญ์กับศาสนา ความเป็นอยู่ของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี ส่วนการศึกษาองค์ประกอบในด้านทำนองเป็นการศึกษาในแง่จังหวะ ระดับเสียง หลักเสียง พิสัย การเคลื่อนที่ และรูปแบบ การสรภัญญ์ เป็นทำนองที่มีมาทั้งในทำนองสวดของพราหมณ์ และศาสนาพุทธ เข้ามาผสมผสานกับการขับร้องสำเนียงท้องถิ่นภาคอีสาน จึงเปลี่ยนแปลงเกิดรูปแบบของคน จนเป็นเพลงชาวบ้านเรียกกันว่า การร้องสรภัญญ์ การร้องสรภัญญ์เข้ามาในจังหวัดมหาสารคามมากกว่าสามชั่วอายุคน ลักษณะของการร้องสรภัญญ์ คล้ายกับเพลงฮิม (Hymn) หรือเพลงคอรอล (chorale) ของตะวันตก คือ มีเนื้อหาบทร้องสรภัญญ์ มีความสัมพันธ์กับศาสนา ความเป็นอยู่ของสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ตามทฤษฎีของอิมิล เดอร์ไคม์ ที่กล่าวว่าศาสนาและความเชื่อ ทำหน้าที่สร้างศรัทธาให้ประชาชน มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตให้คงอยู่ในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีกลมเกลียวในสังคมและศาสนา ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และความสุขในการมีชีวิตร่วมกัน ตลอดจนลดความกดดันหรือเศร้าโศกในจิตใจในกรณีที่กลุ่มสังคมจักต้องประสบภาวะวิกฤต ทำนองสรภัญญ์ ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม มี 7 ทำนอง จังหวัดของเพลงร้องสรภัญญ์ มีทั้งประเภท 2 จังหวะ 3 จังหวะ และ 4 จังหวะ ในอัตราขับร้องเร็ว ค่อนข้างช้าและเร็วปานกลาง ความยาวทำนองมี 3,4,6,8 และ 10 ห้องเพลง การเคลื่อนที่ มีการเคลื่อนที่แบบซ้ำเสียง การเคลื่อนที่ทีละเสียง และการเคลื่อนที่แบบกระโดด รูปแบบเป็นแบบเอกบทซึ่งเป็นการขับร้องเปลี่ยนเนื้อร้องเป็นเรื่องราวไปเรื่อยๆ แต่ทำนองคงเดิม สีสากการขับร้องมีแบบเนื้อเต็มและแบบเอื้อนสั้น การร้องสรภัญญ์ ปัจจุบันยังเป็นที่นิยมของชาวบ้านและคงจะวิวัฒนาการไปเรื่อยๆ ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม (รุจิรา วงศ์แก้ว 2553)

6. บทร้องของสรภัญญ์อีสานด้วยฉันทลักษณ์

การศึกษาบทร้องสรภัญญ์ด้วยฉันทลักษณ์

1) ด้านการแบ่งวรรคตอน พบว่า การวิเคราะห์การแบ่งวรรคตอนของสรภัญญ์พบว่าการแบ่งวรรคตอน ออกเป็น 3 รูปแบบคือ 1) แบ่งวรรคตอนแบบ 2 วรรค 2) แบ่งวรรคตอนแบบ 4 วรรค 3) แบ่งวรรคตอนแบบ 6 วรรคโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า รูปแบบการแบ่งวรรคตอนที่มีมากที่สุดคือ การแบ่งวรรคตอนแบบ 4 วรรครองลงมาคือ การแบ่งวรรคตอนแบบ 6 วรรค และรูปแบบการแบ่งวรรคตอนที่มีน้อยที่สุด คือ การแบ่งวรรคตอนแบบ 2 วรรค

2) ด้านการส่งสัมผัส พบว่า การส่งสัมผัสของบทร้องสรภัญญ์จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ ส่งสัมผัสแบบร้าย ส่งสัมผัสแบบกาพย์ และส่งสัมผัสแบบผสม จากการวิเคราะห์การส่งสัมผัสของบทร้องสรภัญญ์โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า รูปแบบของการส่งสัมผัสที่มากที่สุดคือ การส่งสัมผัสแบบกาพย์ รองลงมาคือการส่งสัมผัสแบบร้าย และรูปแบบของการส่งสัมผัสที่น้อยที่สุดคือ การส่งสัมผัสแบบผสม

3) ด้านความยาวของบท พบว่า จำนวนบทของสรภัญญ์จำนวน 11 กลอน มีความยาวของจำนวนบทขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระของการประพันธ์เพราะมีรูปแบบการประพันธ์เหมือนร้ายคือ ไม่กำหนดความยาวของบท และเน้นความต้องการถ่ายทอดของผู้ประพันธ์เป็นหลัก รวมถึงช่วงเวลาในการเข้าร่วมประกวดแข่งขันด้วย หากการประกวดแข่งขันมีเวลา 20 นาทีต่อหนึ่งคณะดังนั้นผู้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ก็จะประพันธ์กลอนที่มีเวลาที่เหมาะสมกับการประกวดแข่งขันในเวทีนั้นๆ

4) ด้านการร้อยเรียงลีลา พบว่า การร้อยเรียงลีลาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 รสคือ เสาวรจนี นารีปราโมทย์ พิโรธวาทัง และสัลลาปังคพิสัย จากการวิเคราะห์รสบทร้องของสรภัญญ์ จำนวน 11 กลอน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่ารสบทร้องของสรภัญญ์ที่เลือกใช้มากที่สุดคือเสาวรจนี รองลงมาคือสัลลาปังคพิสัย และรสบทร้องที่เลือกใช้น้อยที่สุดคือ พิโรธวาทัง

7. ทำนองสรภัญญ์อีสานด้วยสังคีตลักษณ์

1 ศึกษาทำนองสรภัญญ์ด้วยสังคีตลักษณ์สังคีตลักษณ์ของสรภัญญ์ พบว่า สังคีตลักษณ์ของสรภัญญ์เป็นโมตีฟ (หน่วยย่อยเอก) แบบสั้น ๆ ขยายโมตีฟเป็นวลีที่มีความยาวไม่เกิน 2 ห้อง ในอัตราจังหวะ 2 หรืออัตราจังหวะ 4 ทำนองเดินขึ้น เดินลงอยู่ในช่วงแคบๆของมาตราเสียงเพนตาโทนิค ซึ่งช่วงทบ 1 มี 5 เสียง คือ โด เร มี โซ ลา และลงจุดพักเพลงที่เสียงลา เป็นส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดอารมณ์ไปในทางเศร้าและอ่อนคลายเหมาะสมกับจุดประสงค์ของการขับสรภัญญ์ ซึ่งต้องให้ความสงบเย็น

2 จำนวนทำนองที่ปรากฏมีจำนวนจำกัดจากการวิจัยพบว่า มีจำนวนจำกัดระหว่าง 6 – 10 ทำนองที่เป็นลักษณะทำนองใช้ซ้ำแบบสโตรฟิกของ (StrophicDorg) คือ ทำนองเดิมใช้บทร้องได้หลายบทเนื่องจากการสืบทอดสรภัญญ์เป็นแบบ “มุขปาฐะ” คือแบบปากต่อปาก ปัญหาก็คือ ไม่ได้รับการบันทึกโน้ตดนตรีหรือบันทึกเสียงไว้เป็นหลักฐานจากการวิจัยสามารถอธิบายสังคีตลักษณ์ จากการบันทึกสรภัญญ์เป็นโน้ตสากลพบว่า

1. เนื้อร้องมาลาดวงดอกไม้

1) ทำนองสรภัญญ์นิพนธ์ขึ้นจากมาตราเสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic Scale) ซึ่งใน 1 ช่วงประกอบด้วย

เสียง “โด เร มี โซ ลา” (Cdega)

2) ใช้อัตราจังหวะสองหลังเครื่องหมาย 2/4 คือ 1 ห้อง มี 2 จังหวะนับ จังหวะนับที่ 1 เป็นจังหวะหนัก

3) โมตีฟของทำนองเป็นแบบ “หนึ่งและ สอง”

4) วลีหนึ่งของทำนองมีความยาว 2 ห้อง

5) ประโยคหนึ่งประกอบด้วย 2 วลี และท่อนหนึ่งประกอบด้วย 2 ประโยค

- 6) ทำนองสรภัญญะมีหลายทำนองแม้พร้อมกันก็สามารถใส่ทำนองต่างกันได้ขึ้นอยู่กับนักปราชญ์ผู้ประดิษฐ์ทำนองให้แก่ทำนองนั้น ๆ
- 7) ทำนองสรภัญญะบางบทอาจนำลักษณะของเพลงร่วมสมัยและเพลงพื้นบ้านมาประสมผสมกันอยู่ด้วยก็มี (บุญจันทร์ จอมศรีประเสริฐ 2556)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แก้วตา จันทรานุสรณ์ (2543) ได้ศึกษา สรภัญญะ: ภูมิปัญญาชาวบ้านกับบทบาทในสังคมอีสานว่าเป็นทำนองสวดที่มีมาพร้อมกับคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ประเทศไทยได้รับเอา การร้องสรภัญญะมานาน ควบคู่กับพุทธศาสนา มีพัฒนาการมาจาก การสวดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ มาเป็นการขับร้องของฆราวาส เนื้อหาจะกล่าวถึงความศรัทธาในพุทธศาสนาและแบบแผนการประพฤติ ปฏิบัติอันดีงามตามอุดมการณ์ทางศาสนา จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีผลทำให้บทบาทของสรภัญญะในสังคมอีสานเริ่มลดลงการประกวด การขับร้องสรภัญญะเป็นอุบายในการสืบทอดสรภัญญะให้คงอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาและการสื่อ ความหมาย อย่างไรก็ตามบทบาทที่ยังคงอยู่ของสรภัญญะก็คือ การสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมหรือแบบแผนการดำเนิน ชีวิตที่เหมาะสม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นภูมิปัญญาในการปลูกฝัง ค่านิยมอันดีงาม รวมทั้งการถ่ายทอดปทัสถานทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่ง สู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

จันทร์ศรี หมั่นกิจ บุญล้อม ภูทองนาค และราตรี หาญกุดตุ้ม (2525) วิเคราะห์บทสวดทำนองสรภัญญะบ้านหนองบัวสะอาด ตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาผลการวิจัย พบว่าเรื่องบทสวดทำนองสรภัญญะจากบ้านหนองบัวสะอาด ตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พอสรุปได้ดังนี้สรภัญญะ คือ ทำนองสวดหรือทำนองขับร้องทำนองหนึ่ง ซึ่งเผยแพร่เข้ามาพร้อมกับพุทธศาสนาบทสวดสรภัญญะ ซึ่งผู้เก็บข้อมูลได้รวบรวมมาจากหมู่บ้านหนองบัวสะอาดครั้งนี้ ถ้านำมาจำแนกประเภทตามเนื้อหา แล้วสามารถจำแนกได้หลายประเภทด้วยกัน เช่น บทอาราธนาศีล บทอาราธนาธรรม บทไหว้ครู (บูชาพระรัตนตรัย) กลอนเดินทาง ถามข่าวคราว พุทธประวัติ คำสอน และกลอนลา ซึ่งในเนื้อหาของบทสวดมีเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน เช่น ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมเกี่ยวกับความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ค่านิยมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเคารพนับถือครูบาอาจารย์ ซึ่งค่านิยมเหล่านี้จะแทรกอยู่ในเนื้อหาประเภทคำสอน

พระสมชิต จารุธมโม (อุทากิจ. 2550) ได้ศึกษา ศึกษาวิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญะอีสาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบทขับร้องสรภัญญะอีสาน ในเขตตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมที่ปรากฏในบทขับร้องสรภัญญะอีสานมีอยู่ 2 ลักษณะคือจริยธรรมด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และจริยธรรม ด้านจารีตจริยธรรมด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาพบว่า ในบทขับร้องสรภัญญะอีสานจะกล่าวถึงคำสอนในเรื่องทาน ศีล ภาวนา ความกตัญญูบุญ กรรม การเวียนว่ายตายเกิด นรก สวรรค์ ไตรลักษณ์ อบายมุข ความสามัคคีจริยธรรมด้านจารีตที่ปรากฏในบทขับร้องสรภัญญะอีสานพบว่าเป็นการสอนให้บุคคลปฏิบัติตามฮีต 12 คอง 14 ประการ โดยแบ่งจริยธรรมการประพฤติปฏิบัติตามฐานะออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้จริยธรรมสำหรับการปกครองพบว่า นักปกครองที่ดีควรปฏิบัติตาม ฮีตบ้านครองเมืองและควรยึดหลักธรรมราชา หรือหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จริยธรรมสำหรับผู้อยู่ใต้ปกครองพบว่า

ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองที่ตั้นควรที่จะมีคุณธรรมประจำใจ มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อผู้ปกครอง เช่น ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อยู่ในครรลองตามระเบียบของกฎหมายบ้านเมืองจริยธรรมสำหรับบุคคลทั่วไปพบว่า มีทั้งข้อที่ควรปฏิบัติและข้อที่ควรละเว้นสำหรับสามัญชนทั่วไป เพื่อมิให้บกพร่องต่อหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิต ในฮีต 12 คอง 14 ประการนั้นได้นำเสนอไว้เพียง 10 ประการ แต่ที่ปรากฏในบทขับร้องสรภัญญ์อีสานโดยภาพรวมแล้วมีกำหนดเนื้อหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ จริยธรรมสำหรับบุคคล และจริยธรรมสำหรับชุมชนจริยธรรมสำหรับบุคคลพบว่า เป็นการปลูกฝังคุณธรรมด้านการจัดการกับตัวเอง ให้รู้จักหน้าที่ของตัวเอง และคำนึงถึงความเหมาะสมถึงผลกระทบจากกิจการงานที่กระทำ โดยไม่เป็นการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นจริยธรรมสำหรับชุมชนพบว่า เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการทำกิจกรรมในสังคม เพื่อให้คนได้เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีมีความรักความสามัคคีในแต่ละชุมชนผลการศึกษাজริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสานพบว่า จริยธรรมด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในบทขับร้องสรภัญญ์อีสานจะเน้นเรื่อง ทาน ศีล บุญ กรรม ความกตัญญู ความสามัคคี และอบายมุข มากกว่าคำสอนในข้ออื่น ๆ จริยธรรมด้านจารีต ในบทขับร้องสรภัญญ์อีสานจะเน้นจริยธรรมทั้งของบุคคลและจริยธรรมในสังคมด้วย วิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสานในเขตตำบลตาดทองพบว่า ในบทขับร้องสรภัญญ์มีวิธีการสอดแทรกจริยธรรม 3 วิธี คือใช้หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ใช้สื่อผ่านทางประเพณีฮีตคองของชาวอีสาน และใช้นิทานหรืออุทาหรณ์ของชาวอีสาน

มานิตย์ โศกค้อ (2552) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทสวดสรภัญญ์ บ้านท่าลาด ตำบลแสนสุข อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า บทสวดสรภัญญ์มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ในท้องถิ่นอีสาน นิยมแต่งด้วยกาพย์ยานี 11 โดยมีเนื้อหาเป็นภาษาไทยกลางและภาษาไทยอีสาน ด้านทำนองสวดพบว่า ขึ้นอยู่กับลักษณะบังคับทางฉันทลักษณ์ นอกจากนี้ยังพบว่าบทสรภัญญ์มีคุณค่าด้านต่างๆ และสะท้อนภาพสังคมในหลากหลายด้าน

มลลิกา มาภา (2553) ได้ศึกษาการสวดสรภัญญ์ของจังหวัดนครพนม: ศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์สื่อสารการสวดสรภัญญ์ของจังหวัดนครพนมประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารทั้งหมด 9 เหตุการณ์ ตามลำดับ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการทักทาย พิธีเปิดการสวดสรภัญญ์ การแนะนำ การแสดงความสามารถของคณะกรรมการ การสวดสรภัญญ์ การให้รางวัล การค้นหาความเสี่ยงการให้รางวัลดาวเสียง และพิธีปิดการสวดสรภัญญ์ ซึ่งการแยกเหตุการณ์สื่อสารดังกล่าวผู้วิจัยใช้วัตถุประสงค์การเกณฑ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสาร สรุปภาพรวมได้ว่าผู้ร่วมเหตุการณ์สื่อสารของการสวดสรภัญญ์ประกอบด้วยพิธีการ คณะกรรมการ คณะผู้สวดสรภัญญ์ พระสงฆ์ แขกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชมผู้ฟัง และ ผู้รับชมรับฟังที่อยู่ทางบ้าน สถานที่ของเหตุการณ์สื่อสารคือ ศาลาตรีมุขและศาลาพระธรรมราชานุวัตร วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร จังหวัดนครพนม ซึ่งสถานที่ในการดำเนินงานได้จัดแบ่งส่วนต่างๆ แก่ผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างชัดเจน เวลาในการดำเนินงานการสวดสรภัญญ์คือ 09.00น. ถึง 16.00 น. เหตุการณ์สื่อสารทั้งหมดจัดเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป หัวข้อหลักของการสวดสรภัญญ์ คือ การแสดงความรัก ความศรัทธาต่อคุณพระศรีรัตนตรัย วัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อเพิ่มความเชื่อ ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ยกกระตือรือร้นจิตใจให้ดีขึ้น และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อหาของเหตุการณ์สื่อสาร คือ สวดสรภัญญ์เพื่อจรรโลงใจผู้ฟัง ให้เนื้อหาของกลอนสวดขัดเกลาจิตใจ และถ่ายทอดคำสอนของพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้ชมผู้ฟังได้ง่าย และเพิ่มความศรัทธา ความเคารพต่อพระรัตนตรัยในทุก

เหตุการณ์สื่อสาร มีการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นอีสาน และอวัจนภาษาต่างๆ ประกอบการสื่อสาร ในเหตุการณ์สื่อสาร ปรากฏวัจนกรรมสื่อสารจำนวน 19 วัจนกรรม ได้แก่ แสดงความเคารพ การทักทาย การอธิบาย การขอบคุณ การขอร้อง การกล่าวตาม การแนะนำ การชี้แจงกฎเกณฑ์ การกล่าวเชิญ การไหว้ครู การอวยพร การสั่งสอน แจ้งให้ทราบ การแสดงความสามารถ การสั่ง การตัดบทการประการผลการตัดสินใจ และการขอพร ซึ่งวัจนกรรมเหล่านี้เกิดสลับกันได้ และผู้วิจัย พบว่า วัจนกรรมการกล่าวนำ เป็นวัจนกรรมที่เด่นที่สุดในเหตุการณ์สื่อสารทั้งหมด กฎการปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในการสื่อสารแบ่งออกเป็นกฎทางพิธีกรรม การกล่าวข้อความ การถาม – ตอบของผู้ร่วมเหตุการณ์ และผู้วิจัย นำกฎดังกล่าวมาเป็นบรรทัดฐานการตีความได้ว่า สังคมชนบทให้ความสำคัญ ความเคารพศรัทธาต่อคุณพระศรีรัตนตรัย เห็นได้จากการสื่อสารวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานควบคู่ไปกับการทำนุบำรุงศาสนา และขัดเกลาจิตใจของคนในสังคม ด้วยการปรับคำสอนของศาสนาที่เข้าใจยากให้มีความเข้าใจและเข้าถึงคนในสังคมได้ง่ายขึ้น

บุญจันทร์ จอมศรีประเสริฐ (2556) ได้ศึกษาการวิเคราะห์บทร้องและทำนองสรภัญญ์อีสานผลการวิจัย พบว่าในด้านชีวประวัติของครูผู้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์และผู้ขับร้องสรภัญญ์นั้นมีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือครูผู้ประพันธ์สรภัญญ์ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นพระสงฆ์จำวัด และมีความชอบในเสียงของการขับสรภัญญ์ จึงได้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ขึ้นเพื่อให้สีกาจำศีลได้ขับร้อง ในงานบุญเข้าพรรษาและบุญออกพรรษา เป็นต้น ส่วนผู้ขับร้องสรภัญญ์ที่เป็นต้นเสียงนั้นเป็นสีกาจำศีล ซึ่งได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะได้เป็นผู้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ ประการแรกที่ผู้ขับร้องสรภัญญ์ได้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ขึ้นเองสาเหตุมาจากความต้องการกลอนสรภัญญ์ที่จะนำไปใช้ในการขับร้องตรงตามความต้องการของกิจกรรมของคณะสรภัญญ์และประการที่สอง คือ ขาดคนประพันธ์กลอนสรภัญญ์ในด้านบทร้องของสรภัญญ์มักมีสาระเกี่ยวกับพุทธศาสนาทั้งพุทธประวัติพระโพธิสัตว์ ทั้งข้อ พระธรรมและปริยัติต่าง ๆ เป็นสำคัญ มีการทักทายโอปาปราศรัยระหว่างผู้ขับร้องกับผู้ฟังสอดแทรก ส่วนฉันทลักษณ์ของสรภัญญ์อีสานมักมีลักษณะคำประพันธ์ประเภทกาพย์ คือ ส่งสัมผัสระหว่างวรรคต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งจบเพลงการใช้วรรณยุกต์ต้องกลมกลืนกับลักษณะการเคลื่อนไหวทำนองเป็นสำคัญในด้านทำนอง พบว่า สังกีตลักษณ์ของสรภัญญ์เป็น โมตีฟ (หน่วยย่อยเอก)แบบสั้น ๆ ขยายโมตีฟเป็นวลีที่มีความยาวไม่เกิน 2 ห้อง ในอัตราจังหวะ 2 หรืออัตราจังหวะ 4 ทำนองเดินขึ้น เดินลง อยู่ในช่วงแคบๆของมาตราเสียง เพนตาโทนิค 2 ซึ่งช่วงทบ 1 มี 5 เสียง คือ โด เร มี โซ ลา และลงจุดพักเพลงที่เสียงลา เป็นส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดอารมณ์ไปในทางเศร้าและผ่อนคลาย เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการขับสรภัญญ์ซึ่งต้องให้ความสงบเย็น

บุญจันทร์ เพชรเมืองเลย (2556) ได้ทำการวิเคราะห์บทร้องและทำนองสรภัญญ์อีสาน ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในด้านชีวประวัติของครูผู้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์และผู้ขับร้องสรภัญญ์นั้นมีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ครูผู้ประพันธ์สรภัญญ์ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นพระสงฆ์จำวัด และมีความชอบในเสียงของการขับสรภัญญ์ จึงได้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ขึ้นเพื่อให้สีกาจำศีลได้ขับร้อง ในงานบุญเข้าพรรษา และบุญออกพรรษา เป็นต้น ส่วนผู้ขับร้องสรภัญญ์ที่เป็นต้นเสียงนั้นเป็นสีกาจำศีล ซึ่งได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะได้เป็นผู้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ ประการแรกที่ผู้ขับร้องสรภัญญ์ได้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ขึ้นเองสาเหตุมาจากความต้องการกลอนสรภัญญ์ ที่จะนำไปใช้ในการขับร้องตรงตามความต้องการของกิจกรรมของคณะสรภัญญ์ และประการที่สอง คือ ขาดคนประพันธ์กลอนสรภัญญ์ ในด้านบทร้องของสรภัญญ์มักมีสาระเกี่ยวกับพุทธศาสนาทั้งพุทธประวัติ พระโพธิสัตว์ ทั้งข้อพระธรรมและปริยัติ ต่าง ๆ เป็นสำคัญ มีการทักทายโอปาปราศรัยระหว่างผู้ขับร้องกับผู้ฟังสอดแทรก ส่วนฉันทลักษณ์ของสรภัญญ์อีสานมักมีลักษณะคำประพันธ์ประเภทกาพย์ คือ ส่งสัมผัสระหว่าง

วรรคต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งจบเพลงการใช้วรรณยุกต์ต้องกลมกลืนกับลักษณะการเคลื่อนไหวทำนองเป็นสำคัญ ในด้านทำนอง พบว่า สัจคีตลักษณ์ของสรภัญญ์เป็น โมติฟ (หน่วยย่อยเอก) แบบสั้น ๆ ขยายโมติฟเป็นวลีที่มีความยาวไม่เกิน 2 ห้องในอัตราจังหวะ 2 หรืออัตราจังหวะ 4 ทำนองเดินขึ้น เดินลง อยู่ในช่วงแคบ ๆ ของมาตราเสียงเพนตาโทนิค ซึ่งช่วงทบ 1 มี 5 เสียง คือ โด เร มี โซ ลา และลงจุดพักเพลงที่เสียงลา เป็นส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดอารมณ์ไปในทางเศร้าและผ่อนคลาย เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการขับสรภัญญ์ซึ่งต้องให้ความสงบเย็น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษานวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่ง การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบ Focus Group) และเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาบริบทและปัญหาการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน ศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน 2) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและพื้นที่ ประชากรในตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นบ้านบึงกระจับ และบ้านเกาะบอระเพ็ด ตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์
2. แบบสอบถาม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอน 3 ขั้นตอนและเป็นวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและ วิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบท ปัญหาของการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับ ร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ว่าคนที่ขับร้องทำนอง สรภัญญะเป็นใคร ย้ายมาจากไหน อยู่ในพื้นที่มากี่ปี รูปแบบการสวดหรือร้องเป็นอย่างไรมีกี่รูปแบบ มีเอกลักษณ์อย่างไร และใช้ในพิธีการอะไร โดยจะศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังนี้

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ กลุ่มขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ประชาชน และโรงเรียนในพื้นที่

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และผู้รู้ในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์สภาพการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strength)

- กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมีความสามัคคี รวมแรงรวมใจในการสืบสานขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานอย่างดียิ่ง

- กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมีความต้องการเผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้เป็นที่รู้จักและมีความต้องการถ่ายทอดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้แก่ผู้สนใจ

- ผู้ประพันธ์บทกลอนสรภัญญะได้จัดบันทึกบทกลอนต่างๆไว้พร้อมทั้งสามารถมอบให้แก่ผู้สนใจได้นำไปศึกษาและเผยแพร่ได้

- มีการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นประจำในทุกวันพระของทุกเดือน ประกอบกับผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานจะต้องถือศีล 8 ด้วย

จุดอ่อน (Weakness)

- ไม่มีผู้สืบทอดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน

- กลุ่มผู้ขับร้องขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และมีจำนวนน้อย

- ผู้ประพันธ์บทกลอนทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมีจำนวน 1-2 คนเท่านั้น

- ผู้ประพันธ์บทกลอนต้องการให้มีครูที่เชี่ยวชาญด้านอักขระหรือทำนองที่เป็นภาษาอีสานมาช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้ประพันธ์และผู้ขับร้องให้สามารถประพันธ์บทกลอนได้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

- กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานไม่ค่อยได้รับความสนใจจากเพศชายมากนัก

- การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานจะขับร้องเฉพาะในงานมงคลเท่านั้น และจะไม่ขับร้องในงานอวมงคล

โอกาส (Opportunity)

- เผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้เป็นที่รู้จักแก่คนภายนอกมากขึ้น

- สรรหาเวทีในการประกวดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้มากขึ้นและหลากหลายรูปแบบยิ่งขึ้น

- มีการประยุกต์บทกลอนให้สามารถเข้าใจง่าย และขับร้องได้ดีขึ้นแต่ยังคงทำนองเป็นภาษา

อีสานไว้

ภัยคุกคาม (Threat)

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมากนัก

- ไม่มีหน่วยงานใดสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ขับร้องสรภัญญะทำนองเป็นภาษาอีสาน

- มีเวทีในการเผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานในแต่ละปีมีเพียงแค่ครั้งเดียวเท่านั้น

- กติกาในการเข้าประกวดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมีข้อจำกัดในเรื่องเพศ

- ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นไม่ได้มีความเข้าใจในภาษาอีสานจึงไม่เห็นความสำคัญของการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมากนัก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ในพิธีการต่างๆ และค้นหา SWOT ของการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสาน, โอกาสการรับงานเพื่อสร้างรายได้, อุปสรรคในการสืบสาน, โรงเรียนควรมีหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเสรี, ควรจัดเป็นกิจกรรมเสริม, ควรจัดเป็นรายวิชาเสริม, จัดเป็นกิจกรรมฐานการเรียนรู้, จัดเวทีการประกวด, ค่าตอบแทนเหมาะสมกับการรับงาน โดยการศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังนี้

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group) ได้แก่กลุ่มผู้การขับร้องทำนองสรภัญญะ, องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ, และโรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการนำแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง ทัศนศึกษา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ลงสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. นำแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง ทัศนศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานไปเสนอต่อกลุ่มผู้การขับร้องทำนองสรภัญญะองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ และโรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางเพิ่มเติม

2. นำข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง ทัศนศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมาปรับแก้ไข

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้กลุ่มเป้าหมายประเมิน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ โรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับ กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน และประชาชนในเขตตำบลบึงกระจับ

พื้นที่ดำเนินงาน

บ้านบึงกระจับ และบ้านเกาะบอระเพ็ด ตำบลบึงกระจับ อำเภอกะปง จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 4 แผนการดำเนินงาน

ปี	กิจกรรม	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2560	ศึกษาบริบท ปัญหาของการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ตำบลบึงกระจับ อำเภอกะปง จังหวัดเพชรบูรณ์	/							
2560	ศึกษาข้อมูลการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ในพิธีการต่างๆ และค้นหา SWOT ของการการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานตำบลบึงกระจับ อำเภอกะปง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสาน		/	/					
2560	นำแนวทางไปเสนอต่อกลุ่มผู้การขับร้องทำนองสรภัญญะองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ และโรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับ เพื่อเสนอแนวทางเพิ่มเติม				/	/			
2560	นำแบบสอบถามความพึงพอใจแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้กลุ่มเป้าหมายประเมินแบบสุ่ม						/		
2560	จัดทำรูปเล่มงานวิจัย / เผยแพร่งานวิจัย							/	/

ตารางที่ 5 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

การถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการถ่ายทอด	ระยะเวลา
1. ลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนิตยสาร	- นักวิชาการศึกษา - องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ - โรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับ	บทความวิจัย	พ.ย.- ธ.ค. 60
2. จัดทำคู่มือแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง	- กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะ - องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ - โรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับ	คู่มือแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง	พ.ย.- ธ.ค. 60
3. จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง	- กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะ - องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ - โรงเรียนในเขตตำบลบึงกระจับ	แบบสอบถามความพึงพอใจแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง	พ.ย. - ธ.ค. 60

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเภทของข้อมูล

1.1 ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ได้แก่ การศึกษาบริบท ข้อมูลข้อร้องเรียนของสรภัญญะเป็นภาษาอีสานในพิธีการต่างๆ และค้นหา SWOT ของการการข้อร้องเรียนของสรภัญญะเป็นภาษาอีสานตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสาน

1.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ

จำนวนกลุ่มผู้ข้อร้องเรียนของสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน จำนวน 50 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการข้อร้องเรียนของสรภัญญะเป็นภาษาอีสานจำนวน 220 คนรวมทั้งหมดเป็น จำนวน 270 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

2.1 การจัดจำแนก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร รายงาน และผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งมีลักษณะของเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ โดยเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) ซึ่งมีคำตอบหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปการแสดง ทัศนศึกษาการข้อร้องเรียนของสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 4 ข้อคำถาม

ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จำนวน 4 ข้อคำถาม

ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวน 3 ข้อคำถาม

ด้านที่ 4 การข้อร้องเรียนของสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน จำนวน 10 ข้อคำถาม

ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 2 ข้อคำถาม

โดยมีลักษณะแบบเลือกตอบ 5 ระดับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตั้งแต่ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนได้ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดการให้คะแนนการตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open – end Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถใส่ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยแบ่งออกเป็น 2 ข้อ ซึ่งเกี่ยวกับวิธีการในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะ เป็นภาษาอีสานและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 การวิเคราะห์ แยกได้เป็น

2.2.1 ตามประเด็น เนื่องจากการวิเคราะห์จะเป็นในส่วนของศิลปวัฒนธรรมของชุมชนบึงกระจับ ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสานซึ่งกลุ่มผู้ขับร้องมีจำนวนไม่มาก รวมไปถึงเป็นผู้สูงอายุจึงทำให้ต้องอาศัยการวิเคราะห์จากกลุ่มผู้ขับร้อง และกลุ่มคนที่อาศัยในชุมชนบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2.2 ตามลำดับความสำคัญ สำคัญมาก เนื่องจากกลุ่มผู้ขับร้องเป็นผู้สูงอายุ อายุประมาณ 60 – 80 ปีขึ้นไป อีกทั้งยังไม่มี การสืบทอดการขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสานอย่างจริงจัง และไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปช่วยเหลือจึงอาจจะทำให้การขับร้องดังกล่าวสูญหายไป

2.2.3 ตามกาลเวลา ประมาณ 50 – 60 ปีก่อน แต่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2560) ยังมีกลุ่มกลุ่มผู้ขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสานกลุ่มหนึ่ง

2.2.4 ตามกลุ่มบุคคล กลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่ม

2.2.5 ตามสถานที่ ตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2.6 ตามปัญหา ปัญหาการสืบทอดการขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน

2.2.7 ตามวิธีแก้ไข แก้ไขโดยให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ โดยทางหน่วยงานราชการหรือองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับจัดโครงการ/แผนงานเพื่อรองรับการจัดการอบรมให้ความรู้ รวมไปถึงการเผยแพร่การขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสานไปยังบริเวณใกล้เคียงทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด

2.2.8 ตามตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ขับร้องสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน, ผู้อาศัยในตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์, องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ

2.2.9 ตามวิธีรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม, การสังเกต, และการสัมภาษณ์

2.2.10 ตามคำถามหรือสมมุติฐาน

2.2.10.1. ชุมชนมีปัญหาการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน

2.2.10.2. ชุมชนมีแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน

3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายได้แก่ความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายความว่าพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายความว่าพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายความว่าพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายความว่าพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายความว่าพึงพอใจน้อยที่สุด

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบ Focus Group) และเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสืบเชื้อสายมาจากภาคอีสาน ที่มีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และภาษาแบบดั้งเดิม ปัญหาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน คือ บุคคลที่จะสามารถขับร้อง แต่งบทกลอนได้ปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุ เริ่มมีจำนวนน้อย เยาวชนผู้รับการถ่ายทอดต้องสามารถพูดภาษาอีสานได้ แต่ต้องเข้าศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายที่กำหนดในโรงเรียน ไม่มีเวลาเรียนขับร้องทำนองสรภัญญะ กลุ่มอายุวัยกลางคนส่วนใหญ่ทำงานต่างจังหวัด และการสนับสนุนอยู่ในวงจำกัด

จากการวิจัยเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบ Focus Group) พบว่า กลุ่มบ้านบึงกระจับมีผู้ที่สามารถขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน มีประมาณ 20 คน สมาชิกกลุ่มย้ายถิ่นมาจากอีสาน/มหาสารคาม/ร้อยเอ็ด/ชัยภูมิ/นครราชสีมา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานได้มาร่วมกลุ่มกันอยู่ที่อำเภอวิเชียร ตั้งกลุ่มที่อำเภอวิเชียรบุรีได้ประมาณ 16 ถึง 17 ปี รูปแบบการสวดมีทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว แล้วแต่งบทกลอน ถ้าเป็นประเภทกลอนเดี่ยวก็ต้องร้องเดี่ยว ประเภทกลุ่มก็ร้องแบบกลุ่ม มีการจัดประกวดปีละครั้งช่วงเข้าพรรษาถึงออกพรรษา เวลาขับร้องออกงานได้ค่าตอบแทนประมาณทีละ 500 บาท แต่ก็ไม่ใช่สิ่งสำคัญ เพราะการขับร้องทำนองสรภัญญะนั้นเพื่อการอนุรักษ์สรภัญญะภาษาอีสาน อยากจะเผยแพร่ให้กับเยาวชน แต่ยังไม่มีโอกาส หรือหน่วยงานสนับสนุน การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานนั้น นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมแล้ว ยังเป็นเอกลักษณ์ของคนอีสานอีกด้วย อยากให้มีหน่วยงานมาสนับสนุนการอนุรักษ์สืบสานการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานนี้โดยทำเป็นตำรา หนังสือ หรือเอกสารเป็นบทกลอนแจก หรือมีการจัดกิจกรรมประกวดจัดหาครู ผู้มีความรู้ความชำนาญในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมาสอนการขับร้อง เพราะปัจจุบันมีบทสวดแต่ไม่รู้ทำนอง อักษรควบกล้ำไม่ชัดเจน เช่น ร.เรือเวลาประกวดต้องใช้คำไทยแท้ แต่สวดเป็นภาษาอีสาน แต่ส่วนใหญ่เป็นคนอีสาน ซึ่งคำอีสานจะค่อนข้างต่างจากคำไทย เช่น เมื่อ = เมีย, ร.เรือ = ร.เรีย ฯลฯ และสิ่งที่อยากให้นักเรียนเข้ามาช่วยคือหาครูสอนสรภัญญะมาช่วยสอนให้ถูกต้องตามอักษรและตามรูปแบบที่ถูกต้อง

กลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ด

ชาวบ้านที่สามารถขับร้องสรภัญญะทำนองอีสานซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านเกาะบรเพ็ด องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ จังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นเพเป็นชาวอีสานโดยได้อพยพมาจากจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งได้อพยพตามบิดามารดามาเมื่อประมาณ 50-60 ปีที่แล้ว โดยในอดีตสภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับยังเป็นพื้นที่ป่า มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มากมายแต่พื้นที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์จึงเป็นเหตุผลหนึ่งในการโยกย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่อีสานที่ค่อนข้างแห้งแล้ง และพื้นที่ของชาวบ้านซึ่งเคยอาศัยในพื้นที่อีสานนั้นทางราชการได้มีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำขึ้นในบริเวณพื้นที่ของชาวบ้านจึงทำให้ชาวบ้านไม่มีที่อยู่อาศัยจึงต้องอพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งในช่วงแรกการก่อตั้งหมู่บ้าน

เป็นไปได้ยากลำบากเนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าชาวบ้านที่อาศัยบางคนล้มป่วยจากการติดเชื้อไข้ป่าและไม่มียารักษาโรคเหมือนปัจจุบันจึงทำให้ผู้ที่มาก่อนตั้งบ้านเรือนในระยะแรกต้องไปค้นหาพื้นที่ในการอาศัยพื้นที่อื่น แต่ก็ยังหลงเหลือชาวบ้านเพียงบางส่วนที่ยืนยันที่จะก่อตั้งบ้านเรือนในบริเวณ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับในปัจจุบันจึงทำให้เกิดหมู่บ้านเกาะบรเพ็ดขึ้นและมีการบอกต่อให้ญาติที่อาศัยในบริเวณภาคอีสานโยกย้ายถิ่นฐานมาอาศัยร่วมกันที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับประวัติการศึกษาชาวบ้านส่วนใหญ่ที่อพยพมาจากจังหวัดแกวภาคอีสานจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งจบการศึกษาก่อนและหลังที่จะย้ายมาที่จังหวัดเพชรบูรณ์

การสวดสรภัญญะทำนองอีสาน

ที่มาของการสวดสรภัญญะทำนองอีสานมาจากการที่บิดาและมารดาได้สวดสรภัญญะทำนองอีสานในวัดซึ่งการสวดสรภัญญะทำนองอีสานนี้จัดขึ้นวันพระของทุกเดือนๆละ 4 ครั้งจึงทำให้ลูกหลานสนใจและสืบปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยความสนใจและจดจำการสวดสรภัญญะทำนองอีสานเช่นนี้เรื่อยมาและเกิดการสอนสืบต่อกันมาในพื้นที่บึงกระจับเรื่อยมา

สำหรับการสวดสรภัญญะทำนองอีสานจะมีการจัดประกวดในทุกปีก่อนออกพรรษา โดยจัดขึ้นในวัดประชานิมิตซึ่งการจัดการประกวดนี้จะมีวัดเป็นหน่วยงานหลักในการจัดประกวด ซึ่งกลุ่มที่สนใจการสวดสรภัญญะทำนองอีสานจะได้รับหนังสือเชิญเข้าร่วมการประกวดจากเจ้าอาวาสวัดในพื้นที่ของตน สำหรับงบประมาณในการเข้าประกวดมาจากการลงขันของเจ้าอาวาสวัดในแต่ละพื้นที่ โดยในอดีตกติกาการเข้าประกวดจะไม่ได้กำหนดรายละเอียดในการเข้าประกวดไว้มากนักส่วนใหญ่จะกำหนดเฉพาะจำนวนผู้เข้าร่วมการประกวดในแต่ละกลุ่มไว้ไม่เกิน 8 คนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้กำหนดให้แต่ละกลุ่มต้องมีผู้ชายที่เข้าประกวดในแต่ละกลุ่ม 2 คน และผู้หญิงที่เข้าประกวดในแต่ละกลุ่ม 6 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน สำหรับบทกลอนจะมีบทกลอนที่บังคับให้สวดในการแข่งขันซึ่งชาวบ้านเรียกบทกลอนนี้ว่า บทนะโม ซึ่งจะต้องมีบทกลอนนี้ในการประกวดด้วยและสำหรับบทกลอนอื่นๆขึ้นอยู่กับกลุ่มว่าบทกลอนไหนที่มีความพร้อมและความไพเราะก็สามารถยื่นเข้าร่วมในการประกวดได้โดยกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดในปัจจุบันมีผู้ที่สนใจและสามารถสวดสรภัญญะทำนองอีสานได้ประมาณ 42 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดจะนัดกันสวดสรภัญญะทำนองอีสานในวันพระของทุกๆเดือนโดยมีการแต่งกายชุดสีขาวและจะต้องถือศีล 8 ด้วยสำหรับกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดเคยได้รับรางวัลชนะเลิศจากการเข้าแข่งขันครั้งแรกเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2547 ซึ่งได้รับเงินรางวัลชนะเลิศ 7,000 บาท จากจำนวนกลุ่มผู้เข้าแข่งขันทั้งหมด 24 ทีม แต่ในปัจจุบันเงินรางวัลชนะเลิศก็ได้ลดลงเป็น 5,000 บาท และกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดเคยได้รับรางวัลชนะเลิศติดต่อกัน 3 ปีซ้อน โดยในปี 2547 กติกาในการเข้าร่วมแข่งขันจะต้องมีผู้เข้าแข่งขันทั้งหมด 5 คน และกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดเคยมีการขับร้องที่จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดนครสวรรค์ด้วยโดยอาศัยเครือข่ายของเจ้าอาวาสวัดในพื้นที่ช่วยประสานงานให้ สำหรับจุดเด่นของกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดคือทำนองซึ่งคุณสมพร เสมาเพชร ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มได้เป็นผู้ที่แต่งบทกลอนและทำนองขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากพ่อแม่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันคุณสมพร เสมาเพชร ก็ได้เรียนรู้และศึกษาการแต่งบทกลอนใหม่ๆจากเว็บไซต์ยูทูป (Youtube) ด้วยอีกทางหนึ่งเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปผ่านการสอนจากลูกหลานของตนเองและจุดเด่นของกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดอีกประการหนึ่งก็คือ จะไม่มีการรำหมอลำเช่นเดียวกับกลุ่มสวดสรภัญญะทำนองอีสานกลุ่มอื่นเนื่องจากกลุ่มวัดบ้านเกาะบรเพ็ดจะถือศีล 8 และนุ่งขาวห่มขาวด้วยจึงไม่มีการรำหมอลำซึ่งจะทำให้ผิดศีลได้ แต่ก็จะมีเพียงบทกลอนอีกบางส่วนที่สามารถรำหมอลำได้แต่จะต้องไม่นุ่งขาวห่มขาวใน

ขณะที่รำหอลำเต็ดขาดเนื่องจากจะทำให้ผิดศีลซึ่งทางกลุ่มวัดบ้านเกาะบอระเพ็ดถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก สำหรับการสวดสรภัญญะทำนองอีสานจะมีการขับร้องในงานบุญ งานสวดศพ และงานประกวดเท่านั้น

ในปัจจุบันทางกลุ่มวัดบ้านเกาะบอระเพ็ดก็ได้มีการเผยแพร่การสวดสรภัญญะทำนองอีสานให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนเฉพาะลูกหลานของคนในกลุ่มวัดบ้านเกาะบอระเพ็ดก่อนเท่านั้นโดยเยาวชนที่เป็นลูกหลานของคนในกลุ่มวัดบ้านเกาะบอระเพ็ดเคยชนะเลิศในการประกวดเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาแต่ก็ยังมีความสนใจจากเยาวชนน้อยอยู่มาก

ปัญหาจากการสืบทอดการสวดสรภัญญะทำนองอีสานของกลุ่มวัดบ้านเกาะบอระเพ็ด คือ

1. เนื่องจากผู้นำท้องถิ่นอาจจะไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในการสวดสรภัญญะทำนองอีสาน เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ใช้ภาษากลางในการสื่อสารจึงอาจจะไม่เล็งเห็นในความสำคัญของการสวดสรภัญญะทำนองอีสาน

2. สืบเนื่องจากผู้นำท้องถิ่นอาจจะไม่เห็นถึงความสำคัญของการสวดสรภัญญะทำนองอีสาน เนื่องจากไม่เข้าใจในภาษาที่ใช้ในการสวดจึงส่งผลให้หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจึงไม่ได้มีการผลักดันให้มีการอนุรักษ์และเผยแพร่การสวดสรภัญญะทำนองอีสานอย่างเป็นทางการจึ้นจึ้นเป็นรูปธรรม จึงทำให้ไม่มีพื้นที่ในการส่งเสริม อนุรักษ์รวมไปถึงการเผยแพร่การสวดสรภัญญะทำนองอีสานมากนัก

3. ไม่มีงบประมาณในการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และท้องถิ่น มีแต่งบประมาณจากการประกวดในวัดปีละครั้งเท่านั้นและต้องได้รับรางวัลจึงจะมีงบประมาณในการสนับสนุนบางส่วนซึ่งไม่เพียงพอและไม่ยั่งยืน

2) แนวทางในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเก็บโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 6 แสดงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

ลำดับที่	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลส่วนใหญ่
1	เพศชาย	82	30.4	เพศหญิง
2	เพศหญิง	188	69.6	
รวม		270	100.00	

จากตารางที่ 6 พบว่า ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถาม เพศของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน เมื่อนำมาแจกแจงความถี่พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6 และเพศชายจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกอายุ

ลำดับที่	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลส่วนใหญ่
1	ต่ำกว่า 20 ปี	58	21.5	อายุ 51 ปีขึ้นไป
2	20 – 30 ปี	20	7.4	
3	31 – 40 ปี	32	11.9	
4	41 – 50 ปี	64	23.7	
5	51 ปีขึ้นไป	96	35.6	
รวม		270	100.00	

จากตารางที่ 7 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน เมื่อนำมาแจกแจงความถี่พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 อันดับรองลงมาคือ ช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 อันดับรองลงมา คือ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 อันดับรองลงมาคือ ช่วงอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 และช่วงอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4

ตารางที่ 8 แสดงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา

ลำดับที่	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลส่วนใหญ่
1	ประถมศึกษา	149	55.2	การศึกษาระดับ ประถมศึกษา
2	มัธยมศึกษา	102	37.8	
3	ปริญญาตรี	13	4.8	
4	สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.5	
5	อื่นๆ	2	0.7	
รวม		270	100.00	

จากตารางที่ 8 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถามการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน เมื่อนำมาแจกแจงความถี่พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 อันดับรองลงมาคือ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 อันดับรองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 อันดับรองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และการศึกษาระดับอื่นๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

ตารางที่ 9 แสดงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

ลำดับที่	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลส่วนใหญ่
1	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	21	7.8	อาชีพเกษตร/ประมง
2	ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน	21	7.8	
3	โรงแรม/โฮมสเตย์/ รีสอร์ท/บริการนำเที่ยว	0	0	
4	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8	3.0	
5	เกษตร/ประมง	163	60.4	
6	นักเรียน/นักศึกษา	57	21.1	
รวม		270	100.00	

จากตารางที่ 9 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถามอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน เมื่อนำมาแจกแจงความถี่พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตร/ประมง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 อันดับรองลงมาคือ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 อันดับรองลงมาคือ อาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 อาชีพลูกจ้าง/พนักงานเอกชน จำนวน 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.8 และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

ตารางที่ 10 แสดงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้

ลำดับที่	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลส่วนใหญ่
1	ต่ำกว่า 5,000 บาท	199	73.7	รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท
2	5,000 – 10,000 บาท	43	15.9	
3	10,001 – 20,000 บาท	18	6.7	
4	20,001 บาทขึ้นไป	10	3.7	
รวม		270	100.00	

จากตารางที่ 10 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถามรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน เมื่อนำมาแจกแจงความถี่พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 73.7 อันดับรองลงมาคือ รายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 อันดับรองลงมา คือ รายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการร่วมในการตัดสินใจ

ลำดับ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1	ท่านมีส่วนร่วมเข้าประชุมเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชนในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.83	.71	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิธีการปรับปรุงทำนองสรภัญญะเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของภาษาอีสาน	2.75	.76	มาก
3	ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนของท่านแก่ประธานกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.75	.76	มาก
4	ท่านมีส่วนร่วมในการแต่ง/ปรับ เนื้อร้อง หรือทำนองการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.47	.91	น้อย
รวมเฉลี่ย		2.65	.71	มาก

จากตารางที่ 11 การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.65$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.71) โดยเรียงจากระดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดไปหาระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด สรุปผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมเข้าประชุมเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชนในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.83$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.71) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิธีการปรับปรุงทำนองสรภัญญะเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของภาษาอีสานและท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนของท่านแก่ประธานกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.75$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = เท่ากับ 0.76) ความพึงพอใจอยู่

ในระดับมาก และท่านมีส่วนร่วมในการแต่ง/ปรับ เนื้อร้อง หรือทำนองการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.47$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.91) ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ลำดับ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1	ท่านมีส่วนร่วมในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.67	.96	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในการเผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.57	.88	มาก
3	ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.60	.86	มาก
4	ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.72	.84	มาก
รวมเฉลี่ย		2.70	.84	มาก

จากตารางที่ 12 การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.70$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.84) โดยเรียงจากระดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดไปหาระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด สรุปผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.72$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.84) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.67$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = เท่ากับ 0.96) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.60$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.86) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการเผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.57$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.88) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ลำดับ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1	กิจกรรมการรับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสามารถพัฒนาศักยภาพตนเอง	2.87	.73	มาก
2	การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ขับร้อง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	2.69	.75	มาก
3	การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา	3.06	.72	มาก
รวมเฉลี่ย		2.97	.64	มาก

จากตารางที่ 13 การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.97$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.64) โดยเรียงจากระดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดไปหาระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด สรุปผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.06$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.72) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก กิจกรรมการรับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสามารถพัฒนาศักยภาพตนเอง (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.87$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = เท่ากับ 0.73) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ขับร้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.69$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.75) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการขับร้องทำนองสรภัญญะ เป็นภาษาอีสาน

ลำดับ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1	ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา และขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	3.02	.75	มาก
2	ปลูกจิตสำนึกให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	3.00	.74	มาก
3	องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนมีความตระหนักในผลกระทบของการสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานอย่างสม่ำเสมอ	2.88	.76	มาก
4	ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเสรีการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.80	.84	มาก
5	ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นกิจกรรมเสริม	2.81	.83	มาก
6	ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.70	.86	มาก
7	ส่งเสริมการจัดเวทีการประกวดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.75	.89	มาก
8	ประยุกต์การสวดทำนองสรภัญญะในรูปแบบต่างๆที่หลากหลาย เช่น นิทาน ข้อสอนใจ บทกลอน เป็นต้น	2.86	.84	มาก
9	จัดทำคู่มือแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	2.81	.83	มาก
10	ลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ	2.50	.92	น้อย
รวมเฉลี่ย		2.76	.68	มาก

จากตารางที่ 14 การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.76$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.68) โดยเรียงจากระดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดไปหาระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด สรุปผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา และขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.02$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.75) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ปลุกจิตสำนึกให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.00$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.74) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนมีความตระหนักในผลกระทบของการสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.88$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.76) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ประยุกต์การสวดทำนองสรภัญญะในรูปแบบต่างๆที่หลากหลาย เช่น นิทาน ข้อสอนใจ บทกลอน เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.86$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.84) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จัดทำคู่มือแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.81$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.83) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นกิจกรรมเสริม (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.81$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.83) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเสรีการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.80$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.84) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่งเสริมการจัดเวทีการประกวดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.75$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.89) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.70$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.86) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.50$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.92) ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ลำดับ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1	ท่านมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรม และผลงานการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มขับร้องต่างๆ	2.70	.73	มาก

ลำดับ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
2	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มผู้ขับร้อง	2.58	.73	มาก
รวมเฉลี่ย		2.64	.66	มาก

จากตารางที่ 15 การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษา การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับอำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.97$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.64) โดยเรียงจากระดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดไปหาระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด สรุปผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรม และผลงานการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มผู้ขับร้องต่างๆ (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.70$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.73) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มผู้ขับร้อง (ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.58$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = เท่ากับ 0.73) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปแนวทางในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการวิเคราะห์ผลวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม พบว่า ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา และขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน โดยเริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ สืบสาน และผลกระทบของการสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การประยุกต์บทกลอน และทำนองการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเพื่อจัดทำเป็นคู่มือการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้โรงเรียนจัดกิจกรรมหรือจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ และส่วนงานราชการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประกวดอย่างสม่ำเสมอ และลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติเพื่อเผยแพร่ข้อมูลการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ให้เป็นที่รู้จักแก่สาธารณชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์แบบ Focus Group) และเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) ผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นเพเป็นชาวอีสานโดยการอพยพมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดงเรื่องการทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ที่สืบทอดจากรุ่นแม่สู่รุ่นลูกต่อกันมาในพื้นที่เรื่อยมา ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มผู้สนใจและสามารถสวดสรภัญญะทำนองอีสานได้ประมาณ 100 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งคนที่สามารถปรับบทกลอนให้เป็นคำอ่านง่ายๆ และเป็นต้นเสียงได้นั้นมีอยู่ประมาณ 3 คนเท่านั้น โดยใช้เทศกาลวันพระในการขับร้อง แต่งกายชุดสีขาว และถือศีล 8 เพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย พระมหากษัตริย์ ครูบาอาจารย์ ความเชื่อเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม และเชื่อว่าเมื่อถือศีล และเมื่อล่วงลับไปแล้วได้ขึ้นสวรรค์ เกิดเป็นเทวดานางฟ้า จึงถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาด้วยจิตที่เป็นกุศล กระทำเพื่อยกย่องสรรเสริญและบูชาในคุณงามความดีนั้นๆ รวมทั้งเป็นการฝึกสมาธิ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นรากฐานชีวิตในชุมชนที่เอื้ออาทรต่อกัน ในการช่วยเหลือดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ร่างกายแข็งแรง และสุขภาพจิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างปกติ และมีความสุขต่อเนื่องตลอดไป 2) แนวทางในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการวิเคราะห์ผลวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม พบว่า ควรพัฒนาทักษะผู้ขับร้องให้สามารถออกเสียงควบคล้ำให้ถูกต้องตามทำนองอีสาน สามารถแต่งหรือปรับบทกลอนด้วยตัวเองได้ และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ และส่วนงานราชการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประกวดอย่างสม่ำเสมอ และลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติเพื่อเผยแพร่ข้อมูลการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เป็นที่รู้จักแก่สาธารณชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยค้นพบผลงานวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. ผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มผู้สนใจและสามารถสวดสรภัญญะทำนองอีสานได้ประมาณ 100 กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งคนที่สามารถเขียนบทกลอน และเป็นต้นเสียงได้นั้นมีอยู่ประมาณ 3 - 4 คนเท่านั้น การรวมกลุ่มกันขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานจะใช้สถานที่วัด ในวันพระของทุกๆ เดือนโดยการแต่งกายชุดสีขาว และจะต้องถือศีล 8 ด้วย

เพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย พระมหากษัตริย์ ครูบาอาจารย์ ความเชื่อเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความศรัทธาใน พระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม และเชื่อว่าเมื่อถือศีล และขับร้องสรภัญญะไปด้วยจะทำให้ตายแล้วได้ขึ้น สวรรค์ เกิดเป็นเทวดา นางฟ้า สอดคล้องกับ บุญเจิม, สรภัญญ์อีสาน (2536) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสรภัญญ์ ไว้ใน สรภัญญ์อีสาน สรุปความว่า เป็นวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีการร้องเป็นคณะนิยมร้องเพื่อประสานความสามัคคี ระหว่างหมู่คณะอันส่งผลให้เกิดความมั่นคงในส่วนรวม และสิ่งที่จำเป็นในวิถีชีวิตของคนในสังคม เนื้อหาในการร้อง นอกจากจะเป็นการบูชาคุณพระรัตนตรัย บูชาคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บูชาคุณพ่อคุณแม่แล้ว ก็ยัง เป็นการประยุกต์ความรู้ ประยุกต์อุดมการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดความสงบร่มเย็นในสังคมประเทศชาติ ซึ่งนับเป็น วัฒนธรรมที่มีการสร้างสรรค์อย่างแท้จริง จึงถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้การส่งเสริมการอนุรักษ์ การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานนั้นจำกัดอยู่แค่กลุ่มผู้ขับร้อง และพระในวัดเท่านั้น เจ้าอาวาสวัดแต่ละ วัดจึงได้ลงขันกันเพื่อจัดประกวดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานขึ้นทุกปีก่อนออกพรรษา โดยจัดขึ้นใน วัดประชานิมิตร อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ กติกาการเข้าประกวดจะไม่ได้กำหนดรายละเอียดในการเข้า ประกวดไว้มากนักส่วนใหญ่จะกำหนดเฉพาะจำนวนผู้เข้าร่วมการประกวดในแต่ละกลุ่มไว้ไม่เกิน 8 คนเท่านั้น แต่ ในปัจจุบันได้กำหนดให้แต่ละกลุ่มต้องมีผู้ชายที่เข้าประกวดในแต่ละกลุ่ม 2 คน และผู้หญิงที่เข้าประกวดในแต่ละ กลุ่ม 6 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน สำหรับบทกลอนจะมีบทกลอนที่บังคับให้สวดในการแข่งขันซึ่งชาวบ้านเรียกบทกลอน นี้ว่า บทนะโม ซึ่งจะต้องมีบทกลอนนี้ในการประกวดด้วย และสำหรับบทกลอนอื่นๆ ขึ้นอยู่กับกลุ่มว่าจะนำบท กลอนไหนที่มีความพร้อมและความไพเราะก็สามารถยื่นเข้าร่วมการประกวดได้ สอดคล้องกับ อุดม บัวศรี, มหา อุดม (2541) ได้กล่าวถึงสรภัญญ์ไว้ใน มหาอุดม สรุปความว่า สรภัญญ์ หรือบางท้องถิ่นที่เรียก สรภัญญะ ซึ่งเป็นบท สวดประเภทหนึ่งที่อุบาสกอุบาสิกาในภาคอีสานนิยมกันในวันอุบาสกศีลหรือบางครั้งก็นำมาสวดประชันกันว่าคณะ สวดสรภัญญ์บนใดจะสวดได้ไพเราะกว่ากัน ส่วนเนื้อหาสรภัญญ์ หรือการสวดสรภัญญ์ส่วนมากจะเน้นเนื้อหาเรื่อง ทางศาสนา เช่นเรื่องบาปบุญคุณโทษ เรื่องนิทานชาดก นิทานสอนใจ บางคราวก็มีการแต่งกลอนเน้นไปทาง ศิลปวัฒนธรรม เช่นกลอนถามข่าว โองาปราศรัยชักชวนให้ไปเยี่ยม กลอนลา เป็นต้น ปัญหาการขับร้องทำนอง สรภัญญะเป็นภาษาอีสาน คือ บุคคล ที่จะสามารถขับร้อง แต่งบทกลอนได้ปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุ เริ่มมีจำนวนน้อย สอดคล้องกับ บุญจันทร์ จอมศรีประเสริฐ (2556) ได้ศึกษาการวิเคราะห์บทร้องและทำนองสรภัญญ์อีสาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ประพันธ์กลอนสรภัญญ์ และผู้ขับร้องสรภัญญ์นั้นมีความแตกต่างกันมากคือครูผู้ ประพันธ์ กลอนสรภัญญ์ส่วนใหญ่มักเป็นพระสงฆ์จำวัด ส่วนผู้ขับร้องสรภัญญ์นั้นเป็นสีกาจำศีล และอีกประการหนึ่งคือขาด คนประพันธ์กลอนสรภัญญ์ในด้านบทร้องเกี่ยวกับพุทธศาสนาทั้งพุทธประวัติพระโพธิสัตว์ทั้งข้อธรรม พระธรรม เยาวชนผู้รับการถ่ายทอดต้องสามารถพูดภาษาอีสานได้ แต่ต้องเข้าศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายที่กำหนดใน โรงเรียน ไม่มีเวลาเรียนขับร้องทำนองสรภัญญะ กลุ่มอายุวัยกลางคนส่วนใหญ่ทำงานต่างจังหวัด และการสนับสนุน อยู่ในวงจำกัด 2. แนวทางในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้อง ทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. แนวทางในการ อนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของ ตำบลบึงกระจับ อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเก็บโดยแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ เชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ดังนี้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา และขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน โดย เริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ สืบสาน และผลกระทบ ของการสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง ประยุกต์บทกลอน และทำนองการขับร้องทำนองสรภัญญะ

เป็นภาษาอีสานเพื่อจัดทำเป็นคู่มือการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้โรงเรียนจัดกิจกรรม หรือจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ และส่วนงานราชการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประกวดอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งควรให้ชุมชนบึงกระจับมีส่วนร่วมเข้าประชุมเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ทั้งยังได้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนโดยมีกลุ่มผู้ขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นแกนนำหลัก และมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนในการศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ทั้งนี้ชุมชนยังได้มีส่วนร่วมติดตามกิจกรรม และผลงานการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มขับร้องต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ศรี หมั่นกิจ บุญล้อม ภูทองนาค และราตรี หาญกุดตุ้ม (2525) ที่ได้วิเคราะห์บทสวดทำนองสรภัญญะบ้านหนองบัวสะอาด ตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่า บทสวดสรภัญญะเป็นภาษาอีสานมีที่มาจากการเผยแพร่เข้ามาพร้อมกับพุทธศาสนาบทสวดสรภัญญะผ่านการสืบทอดจากบรรพบุรุษในรุ่นต่อรุ่นสามารถจำแนกได้หลายประเภทด้วยกัน เช่น บทอาราธนาศีล บทอาราธนาธรรม บทไหว้ครู (บูชาพระรัตนตรัย) กลอนเดินทาง ถามข่าวคราว พุทธประวัติ คำสอน และกลอนลา แต่ทั้งนี้ชุมชนบึงกระจับยังได้มีการแต่งบทสวดสรภัญญะเพิ่มขึ้นมาโดยเกี่ยวกับ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถซึ่งโดยมากจะเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจต่างๆ และที่สำคัญควรมีการลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติเพื่อเผยแพร่ข้อมูลการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ให้เป็นที่รู้จักแก่สาธารณชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบของการสูญเสียขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานให้แก่เยาวชน
2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรม และผลงานการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มขับร้องต่างๆ
3. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มผู้ขับร้อง
4. ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ โรงเรียน และหน่วยงานราชการในพื้นที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และจัดเวทีเผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสู่บุคคลทุกประเภททุกช่วงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาของการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานต่อไป
2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน
3. การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการแต่งบทกลอนสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน และการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน
4. การจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- แก้วตา จันทรานุสรณ์ (2543). **สรภัญญ์ : ภูมิปัญญาชาวบ้านกับบทบาทในสังคมอีสาน**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทร์ศรี หมั่นกิจ, บุญล้อม ภูทองนาและราตรี หาญกุดตุ้ม. (2525). **วิเคราะห์บทสวดทำนองสรภัญญะ บ้านหนองบัวสะอาด ตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: วิทยาลัยครูนครราชสีมา**
- บุญจันทร์ จอมศรี. (2556). **การวิเคราะห์พร้อมและทำนองสรภัญญ์อีสาน**.
- ประเวศ วะสี. (2536). **การศึกษาของชาติ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น**. เสรีพงศ์พิศ. (บรรณาธิการ). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- พระสมชิต จารุธมโม (อุทากิจ). (๒๕๕๐). **ศึกษาวิธีการสวดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบทขับร้องสรภัญญ์อีสานในเขตตำบลตาดทองอำเภอศรีธาตุจังหวัดอุดรธานี**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เกื้อ ชัยภูมิ. (2558). **รูปแบบการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัลลิกา มาภา. (2553). **การสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนม : ศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร**. ปริญญาโท ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานิตย์ โศกค้อ. (2552). **วิเคราะห์บทสวดสรภัญญะ บ้านท่าลาด ตำบลแสนสุข อำเภอพนมไพรจังหวัดร้อยเอ็ด**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ยุพา ททรัพย์อุไรรัตน์. (2537). **การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการศึกษานอกระบบโรงเรียนภาคตะวันออก**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2535). **หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง**.
- รุจิรา วงศ์แก้ว. (2533). **องค์ประกอบของการร้องสรภัญญ์: ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**. ปริญญาโท. วิชาเอกไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สวิง บุญเจิม. (ม.ป.ป.). **สรภัญญ์อีสาน**. อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์มรดกอีสาน
- มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. (2556). **สรภัญญะ**. เข้าถึงได้จาก: <http://ich.culture.go.th>. (วันที่สืบค้นข้อมูล 19 ธันวาคม 2560).
- อุดม บัวศรี. (2541). มหาอุดม. ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยาหน้า.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). **ภูมิปัญญาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชิ่ง จำกัด (มหาชน)

Charl E. Osgood, quoted in Schramm, "Nature of Communication Between Hmans," p. 12.

George A. Miller, *Language and Communication* (New York: Mcgraw – Hill, 1951), p. 6 .

Jurgen Ruesch and Gregory Bateson, *Communication: The Social Matrix of Psychiatry* (New York: W.W.Norton & Co., 1951), pp.5 – 6.

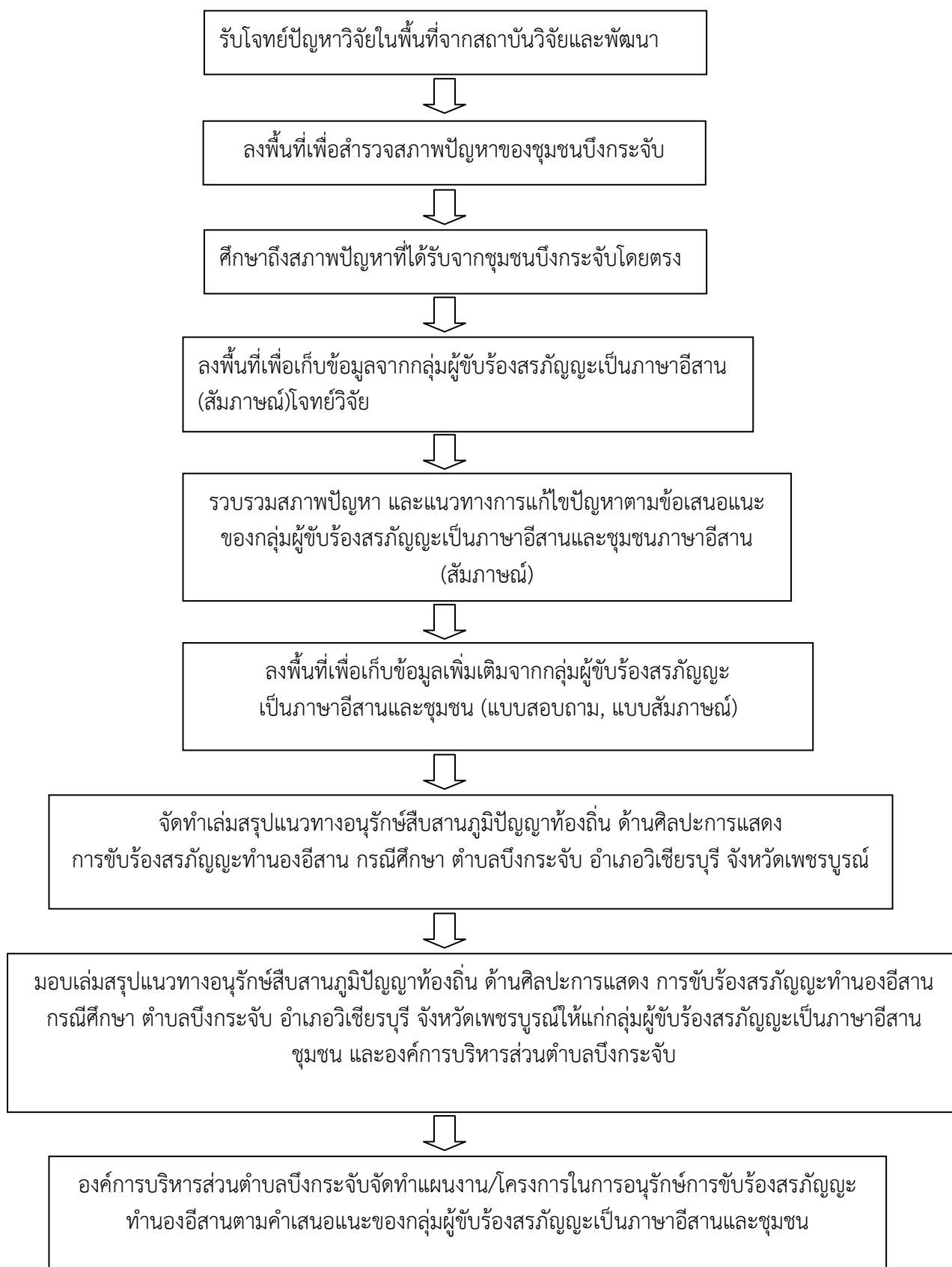
Warren W. Weaver, in Claude E. Shanon and Warren W. Weaver, *The Mathematical Theory of Communication* (Urbana, Ill: University of Illinois Press, 1949), p. 95.

Wilbur Schramm, "Nature of Communicatoin Between Hmans," *The Process and Effects of Mass Communication*, Wilbur Schramm and Donald F. Roberts, eds. (Urbana, Ill: University of Illinos Press, 1974), p.13.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารจัดการ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนอง
สรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นสำหรับศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปี 2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท ปัญหาการ และแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ข้อมูลจากแบบสอบถามนี้จะมีความลับและไม่เปิดเผยต่อสาธารณชนโดยเด็ดขาดทั้งนี้ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงบน แบบสอบถามนี้ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

*** ขอขอบคุณท่านอย่างสูงที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ***

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศของท่านคือ

เพศชาย เพศหญิง

2. อายุของท่านคือ

ต่ำกว่า 20 ปี 20 ปีขึ้นไป – 30 ปี
 31 ปีขึ้นไป – 40 ปี 41 ปีขึ้นไป – 50 ปี
 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ท่านประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพประเภทใด

- ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว ลูกจ้าง/พนักงานเอกชน
- โรงแรม/โฮมสเตย์/รีสอร์ท/บริการนำเที่ยว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- เกษตร/ประมง นักเรียน/นักศึกษา

5. ท่านมีรายได้ต่อเดือน เดือนละเท่าไร

- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000 บาท ขึ้นไป – 10,000 บาท
- 10,001 บาท ขึ้นไป – 20,000 บาท 20,001 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ตามที่ท่านได้พิจารณา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การร่วมในการตัดสินใจ				
1. ท่านมีส่วนร่วมเข้าประชุมเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชน ในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
2. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิธีการปรับปรุงทำนองสรภัญญะเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของภาษาอีสาน				
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
3. ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนของท่านแก่ประธานกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแต่ง/ปรับ เนื้อร้อง หรือทำนองการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเผยแพร่การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
3. ท่านมีส่วนร่วมในถ่ายทอดองค์ความรู้การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
4. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์				
1. กิจกรรมการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสามารถพัฒนาศักยภาพตนเอง				
2. การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ขับร้อง และผู้ที่เกี่ยวข้อง				
3. การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา				
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง ทัศนศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา และขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
2. ปลุกจิตสำนึกให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
3. องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนมีความตระหนักในผลกระทบของการสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานอย่างสม่ำเสมอ				

4. ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาเลือกเสรีการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
5. ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานเป็นกิจกรรมเสริม				
6. ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
7. ส่งเสริมการจัดเวทีการประกวดการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
8. ประยุกต์การสวดทำนองสรภัญญะในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น นิทาน <i>ข้อสอนใจ</i> บทกลอน เป็นต้น				
9. จัดทำคู่มือแนวทางอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน				
10. ลงบทความวิจัยในวารสารงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ				
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง ทัศนศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
1. ท่านมีส่วนร่วมติดตามกิจกรรม และผลงานการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน ของกลุ่มผู้ขับร้องต่างๆ				
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นในการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของกลุ่มผู้ขับร้อง				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ท่านสามารถอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน โดยวิธีใด

.....

.....

.....

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจัด อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีส่วนในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง การขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสาน อย่างไร

.....

.....

.....

ขอบคุณในความร่วมมือนี้อตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

กลอนอาลัยพ่อหลวง

ขอเอยเป็นคำกลอน
 เสกสรรคำลำพัน
 สิบสามตุลาคม
 คนไทยต่างเศร้าโศก
 พระองค์จอมราชัน
 องค์ท่านทรงสิ้นใจ
 ห้าสิบสองว่านที่
 หัวใจสิ้นสะท้าน
 เหมือนตั้งใจสลาย
 คือดั่งยมพระบาล
 สุดเศร้าสุดอาลัย
 ตูไครก็เหมือนกัน
 พระมหากษัตริย์ไทย
 อาลัยสมเด็จพระ
 ราชานเฝ้าราชา
 เหนือเกล้าเหนือเกสี
 อาตุรสุญสิ้นแล้ว
 ท่าน خاکเราไปไกล
 จงตรองบารมี
 ล้นหลายได้พรังพรุ
 พระองค์ทรงปกครอง
 โครงการทั่วทุกถิ่น
 โอนต่อไปนี่
 ต่างคนต่างสืบสน
 น้ำตาของคนไทย
 ประชาทั่วทั้งสิ้น
 ขวอนเทพเทวา
 จงช่วยกันตามส่ง
 ปวงข้าขอน้อมส่ง
 ขอให้ผู้เจ้าฟ้า

บทสุนทรสารภัญญ์
 กับพ่อหลวงของปวงไทย
 ปีห้าเก้าสุวิโยค
 คนทั้งโลกแสนโศกศัญญ์
 กลับสวรรคตดับทุกขภัย
 จากเราไปตอนบ่ายสาม
 ตามที่มีแถลงการณ์
 พระภูบาลยอดดวงใจ
 เหมือนกับกายชาติวิญญาน
 ดิ่งวิญญานออกจากกาย
 สุดจะพร่ำสุดลำพรรณ
 ไบหนานั้นมีน้ำตา
 ถูกพรากไปแล้วละหนอ
 ลูกนี้หนอเหงาอร่า
 ในใต้หล้าหาไม่มี
 พวกข้านี้ขอเทิดทูน
 ราชาก้าวของชาวไทย
 ทั้งเศร้าใจน้ำตานอง
 ครั้งยังมีพระชนอยู่
 ล้นหัวใจไทยทั้งผอง
 คอยปกป้องครองแผ่นดิน
 ท่านเหยียบดินเสด็จไป
 จะไม่มีว่าพระองค์
 ต้องทุกข์ทนหม่นหมองใจ
 หยดหยาดไหลทั้งแผ่นดิน
 ใจถวิลประครองกร
 ทุกชั้นฟ้ารับพระองค์
 สู้สวรรคตว่าคล้าย
 หมอบกราบลงได้บาทา
 สู้สวรรคตนิพพานเทอญ...

สิบสองสิงหา ราชนี

ลั่นเกล้าชาวประชา
 เดือนสิงหาวันที่สิบสอง
 พานพุ่มจัดมาวางไว้
 มาบรรจบครบอีกที
 ท้ายราชัน้อมวันทา
 อยู่ภาคไหนท่านไม่กังวล
 ผ้าฝ้ายและผ้าไหม
 จักสานหญ้าสีเพรา
 ศิลปหัตถกรรม
 ภาคไหนเห็นแล้วออนซอน
 ส่งเสริมให้ปลูกป่า
 ปลูกเอาไว้สบายทั่วถิ่น
 สัตว์ป่าอย่าให้สูญ
 สิ่งแวดล้อมรักษาไว้
 มลพิษจะไม่ค่อยมี
 ส่วนโครงการนั้นมีมากมาย
 ทรงห่วงใยไทยทั้งผอง
 สิ่งทองและจักสาน

องค์พระมารดาปวงข้าทั้งผอง
 ใต้ฝ่าละอองทั่วแคว้นแดนไทย
 จุดเทียนชัยถวายพระพรทุกปี
 พระแม่ของไทยนี้ ๘๔ พรรษา
 แม่แผ่นดินตาทุกเชื้อชาติทอง
 แม่อุทิศตนเพื่อชนชาวไทย
 ส่งเสริมคนไทยไม่ให้อายเขา
 เครื่องเงินเครื่องทองรับรองงดงาม
 มีจิตเลิศล้ำทำตามขั้นตอน
 ผลงานเกษตรกรชาวไร่ชาวนา
 เมื่อฝนมาชุ่มชื้นในดิน
 ก็เพราะว่าดินอุดมสมบูรณ์
 อาหารเน้นคุณภาพปลอดภัย
 แมกไม้ในป่าเขียวขจี
 พฤษภวารีสัตว์น้อยใหญ่มากมาย
 สุดแสนบรรยายได้ร่มโพธิ์ทอง
 เพื่อเงินรทองจะต้องมางาน
 ทุกๆหน่วยงานต้องทำแนบเนียน

นกกาเหว่า

กาเอ๋ยกาเหว่าวอน
 จับอยู่ที่ต้นไทร
 เจ้านกและเจ้ากา
 ชันว่าวาโตเวย
 ซาติก่อนได้ทำผิด
 ตันหาพาเศร้างหมอง
 เมื่อตายก็ลำบาก
 กรรมชั่วเจ้าตัวเอ๋ย
 ตันไม้เป็นที่นอน
 กางปีกและกางหาง
 บินไปไกลนกหนา
 สับตอยยอดกฐิน
 ปากเจ้าเหว่าแล้วเฉย
 หาเหยื่อเพื่อลูกอ่อน
 โฝผินบินแล้วฟัง
 เตือนสามยามเจ้าคอย
 ตันขึ้นบินผวา
 กบเขียดตัวนิดน้อย
 ย่ำค้ำยามลงแสง
 ขอบเรื่องลูกกา

ร้องเสียงอ่อนตอนเย็นๆ
 ร้องเสียงใส่น่าอ่อนซอน
 ขนดกหนานवलลอ
 กรรมเจ้าเอ๋ยแต่มนาน
 อ่ามहितคิดใจสอง
 จากคู่ครองจันทะโค
 เกิดเป็นการร้องเตยเว้ย
 บินเลาะเลยอยู่ตามดอน
 งอยอยู่คอนต้นยุงยาง
 มองแต่ทางฟ้าสีมา
 โผล่บินมาลอยละรื้อ
 บินลงดินเจดจีเลย
 นางนกเอ๋ยท่าแต่่งอย
 บินละลอนเข้ามารัง
 คอยหยุดยั้งอยู่บนคอย
 เสียงอิงอ้อยนางนกกา
 หากินปลาและปูหอย
 กุ้งซีฝอยแมงระงำ
 ตะวันแดงข้าขอลา
 ไหว้วันทาอัญชูลี

กลอนให้รักษาศิล 5

ดูก่อนท่านชายหญิง
 อาศัยผลของธรรม
 ทาน ศิล ภาวนา
 ชาตินี้จึงได้เกิด
 บำเพ็ญมามนุสธรรม
 ชาตินี้ไซ้รักก็เหมือนกัน
 รักษาดีอย่าประมาท
 สีสั่ง ก็คือ ศิล
 รักษาดีไม่ต่างพล้อย
 ศิลห้า นิจศิล
 รักษาได้ให้ผลจริง
 กำจัดตัวโมหะ
 ไม่รักใครในโลกา
 ตัดกายและวาจา
 ฉกชิงและวิ่งราว
 หมดทั้งสิ้นในสิกขา
 เผลอญให้จำตาย
 อทินนา อย่าประมาท
 กาเมสุมิจฉา
 มุสาวาท ไม่ลามปาม
 จะเป็นกรรมแก้ตนหนา
 สุราเมถัยเว้น
 นี้แหละศิลทั้งห้า
 ให้รักษาไม่เลือนกาล
 เทวดาในชั้นฟ้า
 อัมรินทร์ในเมืองแมน

เกิดพึงพึงอิงโลกา
 ที่บำเพ็ญแต่บุพเพ ๑
 บำเพ็ญมาในกาลก่อน
 ชาติประเสริฐมนุสสา ๑
 มีประจำไว้ในใจ
 บำเพ็ญธรรมอย่าประมาท ๑
 นรชาติทั้งชายหญิง
 สำรวมสิ้นในอินทรีย์
 เทียมเพชรพลอยอันมีค่า ๑
 ให้รักษานิจกาล
 สุขคะติงเป็นที่หวัง ๑
 ตัดราคาให้เบาบาง
 ตัวศิลาทรงจำกัด ๑
 ให้เรียบร้อยไม่เปียดเบียน
 เราเว้นได้ก็เพราะศิล
 ตัวปานา อย่าลวงเกิน
 จงเว้นกายจะเป็นกรรม
 เกิดใจดำเป็นโจรา
 โมโลภในทางกาม
 พุดตามจริงอย่าหลอกหลวง
 ใช้วาจาเป็นสัมมา
 เป็นที่ตั้งความประหมื่น
 ที่ว่ามานิจจะศิล
 จะพันพานการนินทา
 ต้องได้มาจากผลศิล
 ย่อมถือนั่นในสีลัง

หอมศีล

กลิ่นศีลหอมไปไกลๆ
 เป็นของพระสัตถาๆ
 มีศีลใจเบิกบานๆ
 ดอกไม้นานาพันธุ์ๆ
 กลิ่นศีลพระสัมมาๆ
 เป็นเรื่องอัศจรรย์ๆ
 หอมไปได้ทุกที่ๆ
 หอมทวนกระแสดมๆ
 เทวินและอินทร์พรหมๆ
 กษัตราราชินีๆ
 ชนชาติภาษาใดๆ
 สมเด็จพระมุนินทร์ๆ
 กลิ่นศีลหอมอยู่นานๆ
 ขอเชิญเหล่านารีๆ
 เป็นของพระสัมมาๆ
 กำจัดตัวตัณหาๆ
 ขอกล่าวเพียงเท่านั้นๆ

ถึงเทพไท้และเทวา
 บัญญัติมาเป็นแก่นสาร
 กายสังขารก็สดใส
 หอมไม่นานก็โรยลา
 หอมจากป่าเข้าถึงเมือง
 หอมอยู่นานสองพันปี
 ผู้ใดมีไม่ตรอมตรม
 คนนิยมหากมีศีล
 ก็ชื่นชมโมทนา
 ก็ย่อมมีประดับกาย
 ไม่มีภัยหากมีศีล
 อาศัยศีลถึงนิพพาน
 ปัจจุบันยังหอมดี
 เอาของดีไปรักษา
 ไปรักษาปฏิบัติ
 กายวาจาเป็นสุขี
 สวัสดิ์ทุกท่านเทอ

สรภัญญะ กลอนนางมัทรีลาปุ๊กบ่ยา

มาฟังตอนมัทรีๆ	คลายวใจอยู่กับปุ่ๆ
มัทรีบ่ขออยู่ๆ	ขอย่าปุ่จงสุขชี
สวัสดีนิรันดร์กาล	ถึงแม้จะกันดานๆ
หิมะพานในโขลงเขงๆ	ถึงแม้พวกกระเที๋ๆ
ไนโขงเขตอันตรราย	พวกผีพรายและข้างป่า
มัทรีบ่ขออย่าๆ	จะอาสาไปตามผัวๆ
กายใจจะหมองมัวๆ	ขอตรามผัวไปตายตาม
ให้ลือลั่นในโลกา	ฟังเดี้อจะอุปมาๆ
ขอย่าปุ่ก็จ้งฟังๆ	สตรีนั้นดุดตั้ง
ข้างเท้าหลังของสามี	เป็นหญิงดุดอักครี
ขาดสามีอันตรราย	หากเป็นหม้ายขอตายดีกว่า
ปุ๊กบ่ยาอย่าฟังห้าม	ไม่อาจตามใจปุ่อย่า
แต่นั้นพระยาสนชัยเจ้า	เว้าต่อนางมัทรีว่า
มัทรีเอ๋ย	อันว่าหนทางเข้า
ในเขาชันทะมาท	นกระชากมากลัน
เป็นต้นพุ่มหนาม	สัตย์ตาห้ายโพทิงมะทิงเทียน
งูเหลือมเหลาเห่า	ห้องจวงค้องฮิดหลาย
ควานางย้ายเดินไป	บ่สังเกตเหตุว่าเสือ
และข้าง หมี่ เม่น สีไล่แทง บ่	แม่นปุ่นี้แจ้ง
ลวงหลอกสุณิสสา	กว่าจะเสียชีวา มิงมองในด้าว
ยามเมื่อตึกๆขอนแก่น	หัวล้มอ่อนอยู่กลางป่า
มัทรีเอ๋ย	ชาลิกันหาหิวฮอดข้าวกลางด้าวเฮ็ดจ้งได้
เมื่อนั้นนางตอบด้าน	ขานราชชะเทโว
อันว่าสามีโกพระเวท	บุญคุณแก้ว คั้นหากไกลปางแล้ว
มัทรีนางกะบ่อยู่	พ่อปุ่เอ๋ย ลีคอยบู่ป่าลอด
ลีคอยลอดป่าเป่า	ตามเจ้าบ่ลี่ย
แสนป่าไม้่น้อยใหญ่ไพรหนา	มีสัตย์สากระทิงเมียหมูเสือและหมี่เม่น
ลิงลมเต้นหมูหมาและเสือโคร่ง	ถึงสิกินตอนขึ้นมัทรีน้อยกะบ่แห่งน
แม่นจ้งไต่กะสิแยงเข้าไป	เอาภูเข่าเป็นที่อยู่ พ่อปุ่เอ๋ย
แม่นสีลำบากฮ้าย	ตายถิมกะช่างตาม พ่อปุ่เอ๋ย
แม่นสีลำบากฮ้าย ในเขตเขาหิน	สิบปีนไปตามผัว ด่วนไปบ่มียาน
สิมินายพุนช่างทางไปในป่า	มีลูกขาป่าไม้ไพรกว้างมือหนา
มัทรีนางกะสิเดินไปหน้า	ตามสามีบ่หยุดหย่อน พ่อปุ่เอ๋ย
แม่นสีลำบากฮ้อน	แสนสั้นกะช่างตาม

อุปมาคือดั่งนายฉันทันข้าง	เดินตามคชราช
ขึ้นตามเขาและห้วยสูง	ค่อยสคยคอยเดิน
ฉันทันใดแท้ มีตรีนางก็โดยดั่ง	นางสีอุ้มลูกน้อย
สองเหล่าสคยคอยตาม	พ่อปู่เอ๋ย... สิมิเครือเขาซ้องหมองพระทัย
บ่ได้จุ่ม.....	ทุกข์ปานใดกะสิกัม
ตามสันที่พระองค์นั้นหละหน้า	พ่อปู่เอ๋ย.....

>>>>> มีตรีไม่เคยบ่นๆ แม่นักคิดสนไม่เป็นไรๆ ถึงแม่นจะเซ่ญใจๆ ป้อาลัยขอตายตามให้ลือลั่น ในโลกา

กลอนมีตรีตามหาลูก

ดูก่อนท่านทั้งหลาย	ข้า	ฟังมีตรีวิงวอนมา
ร้องไห้และเรียกหา	“	สองบุตราลูกแม่เอ๋ย
แม่มาเจ้าอย่าเฉย	“	ลูกแม่เอ๋ยจงรีบมา
กัณหาลูกน้อยอ่อน	“	เจ้าไปนอนอยู่ที่ไหน
ชาลิวีกับตา	“	จงรีบมากินหัวมัน
หมากดิบแม่ได้มา	“	ทั้งหมดกว่ามะนาวกาล
หมากหวานและผลส้ม	“	ทั้งของอมแม่ได้มา
หรือเจ้าไปตกน้ำ	“	แม่อีกตามไปหางม
หรือเจ้าไปตกตม	“	แม่อีกไปหาขึ้น
ใจแม่จนสะบั้น	“	ใจแม่สิ้นจนจะตาย
โอดตายใส่พ่อแม่	“	ตายจริงแท้ตายแน่นอน
ยามนอนแม่อีกชม	“	ถึงยามตมแม่อีกตมบุ
ตราลูกน้อยอ่อน	“	จงมานอนกับแม่เทริญ

กลอนขอวันทา

สิบนิ้วขอวันทา
 อยู่หน้าหรืออยู่หลัง
 สรรภัญจากบ้านดอน
 เสียงนี้เปี่ยมไพเราะ
 คอยฟังพวกดิฉัน
 ผากเสียงลอยลมไป
 ส่งเสียงไปทั่วแดน
 ผิดใจอย่าฟ้าว่าจุ่ม
 ศรัทธามาวันนี้
 ทุกคนแต่ให้อีกกัน
 โชคดีได้ศรัทธา
 วันนี้จะลาไป

คุณลุงป่าผู้มาฟัง
 โปรดจงฟังจักรวาลก่อน
 เสียงวอนๆมาแต่ไกล
 ออกจากใจชาวบ้านเกาะ
 สรรภัญนี้กริ่งใหม่
 สู้่อ้อมใจมิตรแพนๆ
 ในอ้อมแขนทุกชมรม
 ท่านผู้ชมอย่าฟ้าว่า
 ประเพณีเฮฮาอีสาน
 ทุกๆท่านมาวันนี้
 โอกาสหน้าเจอกันใหม่
 สุขสำบายทุกคนแต่

ไหว้เจดีย์ศรีวิเชียร

เชิญเถิดทุกทุกท่าน
 เดือนสามของทุกปี
 รวมแรงอย่างแข็งขัน
 ลำเลิศประเลิศศรี
 เจดีย์ศรีวิเชียร
 เจดีย์คนนับถือ
 หมู่ชนคนทั้งหลาย
 มุ่งหวังเพื่อบูชา
 รูปเทียนและดอกไม้
 สีเหลืองงามแพรวพราว
 หัวใจนั้นซาบซึ้ง
 ขอให้พระสถิตา
 บัลดาลให้เป็นสุข
 ขอให้พระเจดีย์
 คนมาอย่ามีภัย
 สุขสันต์กันทุกคน
 คุณพระจงคุ้มครอง
 รักษาคนเดินทาง
 ผู้ชายและผู้หญิง
 ทุกคนสมตั้งใจ
 เชิญชวนพวกน้องพี่
 ขอเชิญชวนพวกน้องพี่

มารวมกันทำความดี
 เราน้องพี่ต่างรวมใจ
 รวมใจกันไหว้เจดีย์
 คือเจดีย์วัดประชา
 นบเหนือเศียรพระนมมือ
 เขาเล่าลือชื่อเสียงไกล
 หญิงและชายเดินทางมา
 ผู้ที่มาทั้งลาวไทย
 พร้อมผ้าไตรสุขสกา
 ดอกขาวเราบูชา
 ระลึกถึงพระสัมมา
 มารักษาอภิบาล
 อย่ามีทุกข์มาราวี
 ดลชีวิสุขสำราญ
 คนกลับไปทางรถยนต์
 หายกังวลการเดินทาง
 จงปกป้องภัยกั้นกลาง
 ในระหว่างกลับบ้านไป
 ไหว้ใจจริงให้สมหมาย
 สมกับไหว้พระเจดีย์
 ไหว้เจดีย์ทุกท่านเทอญ
 ไหว้เจดีย์ทุกท่านเทอญ....

นะโมบูชาดอกไม้ ตอน 2 (ปานทอง)

<p> บันนี้เราทุกคน ทุกคนนำดอกไม้ ขอบูชาแต่พระพุทธร พวกเราขออนอบน้อม มาลาพร้อมรูปเทียน ขอบูชาคุณพระธรรม จิตใจเราเบิกบาน ด้วยใจระลึกถึง ขอบูชาคุณพระสงฆ์ ด้วยจิตอันนอบน้อม รูปเทียนและมาลา ขอบูชาคุณพระพุทธร ด้วยใจอันนอบน้อม พวกเรามาพร้อมกัน ตั้งนะโมขึ้นสามหน จิตใจเราตั้งมั่น สัมมาทานทุกทานเทอญ </p>	<p> ไม่กังวลในจิตใจ จุดเทียนได้บูชาธรรม ๆ ผู้ท่านตรัสรู้มา ทุกคนพร้อมขอบูชา ๆ จุดไหว้เวียนขอขมา ผู้ใดนำคำสอนมา ๆ ทุกทุกท่านมีที่พึ่ง ยึดที่พึ่งจึงบูชา ๆ ผู้ดำรงพระวินัย ทุกคนพร้อมขอบูชา ๆ ขอบูชาคุณพระไตร คุณพระธรรมพระสงฆ์พร้อม ๆ พร้อมกันมาบูชาธรรม สัมมาทานปัญจะศีล ๆ ทุกทุกคนกราบพร้อมกัน ว่าพร้อมกันสัมมาทาน ๆ สัมมาทุกท่านเทอญ..... </p>
---	--

กลอนนางมัทรี ตอนหาห้วมัน

บัดนี้จะได้กล่าว
 ตอนเมื่อนางกลับมา
 แต่ก่อนนางเคยมา
 วันนี้เล่าโฉมตรู
 ตัวนางนั้นร้องไห้
 โอ้อ้อปานฉะนี้
 คิดแล้วนางเดินไป
 สาละวนเปลี่ยวเอกรา
 มองไปตามลูกโซ่
 มะเฟืองพร้อมมะไฟ
 แต่ก่อนนางเคยได้
 เสดาและฝูงกา
 มากินร้องระงม
 กรรมเอ๋ยกรรมมัทรี
 พระสามีนั่นได้ทาน
 กำเอ๋ยกรรมมาเวร
 บัดนี้ดวงตะวัน
 นางมัทรีกันกลับมา
 พอดีนางเดินมา
 เสือเหลืองและเสือโคร่ง
 สายใจนางมัทรี
 ป่านฉะนี้สองบุตรา
 สามพรางเลยหลบไป
 มือขวาทือกระเช้า
 เดินไปตามมัคคา
 วันนี้ไม่เห็นมา

ถึงเรื่องราวนางมัทรี
 หาห้วมันและผลไม้ ๆ
 ตามเวลาหม่อมพระนาง
 เจ้ามีซู้หรือว่าไต่ ๆ
 คิดถึงสายใจอยู่เคหา
 สองบุตรีคงร้องไห้ ๆ
 หาผลไม้ในไพรสมถ์
 ผลพลานั่นไม่มี ๆ
 ลูกส้มโอและลำไย
 หายไปไหนไม่เห็นมี ๆ
 พวงผลไม้เต็มกระเช้า
 สักกุนาและชะนี ๆ
 ชมผลไม้ไม่มีเหลือ
 สองบุตรตรีอยู่อาศรม ๆ
 สองกุมารโดยไม่เห็น
 กรรมมาเวรนางมัทรี ๆ
 สุริยันไกล้จะลง
 ย่านบุตรตรานั้นหิวนม ๆ
 เห็นพระยาราชสีห์
 คอยพิโยงกินพระนาง ๆ
 เอ่ยวจีขอชีวา
 นั้นแหละหนาคงร้องไห้ ๆ
 โอ้อ้อสายใจนางมัทรี
 ส่วนมือซ้ายเข็ดน้ำตา ๆ
 ไกล้ศาลาแห่งอาศรม
 พร้อมกันหาและชาติ สองบุตรลูกแม่เอ๋ย

ของดีวิเชียรบุรี

ฟังก่อนสาธุชน
 เชิญฟังเรื่องดีดี
 ของดีก็มีมาก
 ให้ช่วยกันบรรยาย
 มีวัดงามสง่า
 จากนั้นยังวัดป่า
 ตำนานขอนตะเคียน
 ยังมีศาลเจ้าพ่อ
 บนบาลศาลสมเด็จ
 เป็นศูนย์คนทั้งปวง
 ขอย้อนถึงวัดใน
 ตั้งอยู่ในท่าโรง
 โศกปรังมีของงาม
 สวยดีดีเสียงดัง
 ผู้คนเสียงเสนาะ
 เจดีย์ทรงทรงอีสาน
 ขอกล่าวถึงสามแยก
 ใก่อย่างดังรุ่งเรือง
 พุเตยเป็นทางผ่าน
 รวมรักสามัคคี
 พุชามน้ำพุร้อน
 ผุดขึ้นอยู่ทุกวัน
 ท้องถิ่นที่สำคัญ
 ทุงใหญ่บ่อรังหนา
 อัจฉรย์ภูน้ำหยด
 น้ำหยดทุกเช้าเย็น
 ไม่ว่าจะเหนือหรือใต้
 ศาลาที่งามเด่น
 ยอมรับเมืองวิเชียร
 เป็นสุขทุกคืนวัน
 กล่าวก่อนก็แสนเพลิน
 พบเห็นเป็นบุญตา

ท่านทุกคนฟังทางนี้
 วิเชียรบุรีมีของงาม
 นำมาฝากท่านทั้งหลาย
 ไปขยายสรรเสริญ
 วัดประชานิมิตหนา
 ตั้งอยู่มาแต่โดนนาน
 วัดวิเชียรบำรุงนอ
 เขาเลงหนอที่เล่าขาน
 ดับเคราะห์เคล็ดนครสวรรค์
 ได้บวงสรวงมาขอพร
 วัดบุญชัยที่ดำรง
 จากโคกโปงนั้นไม่ไกล
 วัดหนองขามหอรระฆัง
 ก้องสนั่นทั้งโคกปรัง
 เสียงไพรเราะเกาะชื่อบ้าน
 ตั้งอยู่บ้านบึงกระจับ
 ฟังไม่แปลกเรื่องชื่อเสียง
 สร้างชื่อเสียงทั้งโลกเลย
 วัดก้งามคนก็ดี
 จนชื่อมีเลื่องลือนาม
 ดังกระฉอนอัครจรย
 ผู้คนนั้นได้อาบกิน
 มีน้ำมันชื่อหรรษา
 ในทุ่งนามีน้ำมัน
 ไม่เคยพบต้องไปเห็น
 ใครได้เห็นเป็นบุญตา
 หมองทิศไหนก็จะเห็น
 คนหมอเห็นวัดรวมทรัพย์
 ใครได้เยือนย่อมสุขสร
 อยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง
 จึงชวนเชิญไปเที่ยวหา
 ขอเชิญมาเมืองวิเชียร

บทแผ่เมตตา (ทำนองสรภัญญะ)

ขอแผ่เมตตาหลวง	สัตว์ทั้งปวงมีนานา
สัตว์ปีกบินบนฟ้า	สัตว์ปูลาแม่น้ำเย็น
สัตว์เพนะสัตว์ตา	อะเวร่าอย่างจงเวร
สัตว์ตายหรือสัตว์เป็น	จงอยู่เย็นสถาพร
สัตว์เพเทวดา	พวกผู้ข้าขอวิงวอน
รูกขาป่าดงดอน	ทั่วสิ่งขรสุขทุกวัน
สัตว์เพปุคคะลา	มนุสสามารถกัน
ผิดใจโทษมหันต์	อภัยกันมีเมตตา
เจ้าแม่ธรณี	ทุกพื้นที่พิสุธา
สัตว์เพปุริสา	อิตถิยามีทั่วไป
เจ้ากรรมหรือนายเวร	ขอให้เป็นผู้มีชัย
สัตว์น้อยหรือสัตว์ใหญ่	อย่ามีภัยมาลาวิน
สัตว์เพหรือปีศาจ	ผีพวกขาดอาหารกิน
พวกนี้ น้ำตาริน	ไม่ได้กินทรมาน
คือเปรตพวกอดข้าว	ของพระเจ้าพิมพิสาร
พ่อแม่ไม่ได้ทาน	ตามสถานในวัดวา
โชคดีพระมาลัย	พ่อแม่ให้ทำบุญไป
ทำบุญส่งไปให้	จึงได้กินอิ่มสมใจ
ทำบุญต้องเร็วไว	ถ้าเข้าไปเสียใจเอ๋ย....ฯ

กลอนสรรเสริญญ์เทิดพระเกียรติ 12 สิงหาคม มหาราชินี

พวกข้าฯสรรเสริญญ์	พร้อมใจกันประณมกร
วันแม่แผ่ขจร	ถวายพรพระแม่ไทย
สิบสองสิงหาคม	พระบรมราชินี
พวกข้าฯขอภักดี	กราบฐูฐูที่บาทบางที
ขอให้พระทรงศีล	โรคาสิ้นอย่ามีมา
ปกครองไพร่ประชา	สุขพระราชตลอดกาล
ชาวไทยสุขสำราญ	พระองค์ท่านทรงเมตตา
ศิลปอาชีพทรงนำมา	ให้พวกข้าฯ มีงานทำ
ทรงงานแสนตรากตรำ	พระองค์ทำเพื่อปวงชน
ที่ใดเกิดขัดสน	พระแม่ค้นเสด็จจร
เสด็จสู่สังขร	สู่ตงดอนถิ่นกันดาน
พระองค์ได้ทรงงาน	ถิ่นกันดานเลยไม่มี
เดี๋ยวนี้เป็นถิ่นงาม	ในพระนามพระแม่เมือง
เกียรติยศและชื่อเสียง	พระแม่เมืองก้องโลกา
ประชาชาติก็บูชา	นำเหรียญมาถวายองค์
เฉลิมเกียรติและธำรง	เพราะพระองค์สร้างควมดี
สุขสันต์พันทวี	ผลอันดีย่อมตอบแทน
ทุกข์ยากลำบากแสน	ใครขาดแคลนทรงอุ้มชู
ส่งครูไปฝึกสอน	ถิ่นตงดอนตันห่างไกล
ส่งไปถึงจอมดอย	สอนเด็กน้อยตั้งโรงเรียน
พระองค์ทรงพากเพียร	ให้เขาเรียนภาษาไทย
รู้จักรักษาไพร	รักษาไม้ในดอนดง
ทำไร่แบบสัญจร	เกิดเดือดร้อนบนดอยภู
ทรงสอนให้เขารู้	รักษาภูตั้น ลำธาร
ชาวเขาได้มีงาน	สุขสำราญแบบพอเพียง
หลีกเลี่ยงไร่เลื่อนลอย	อยู่บนดอยอย่างสุขใจ
พวกข้าฯ พสกไทย	ขอกราบไหว้พระแม่เมืองฯ.

คำพลอย

ฟังก่อนท่านทั้งหลาย	ฟังบรรยายเรื่องคำพลอย	
พ่อแม่ตายแต่ยังน้อย	เป็นคำพลอยน่าสงสาร	ซ้ำ
พ่อแม่ตายไม่นาน	พวกชาวบ้านก็เราซัง	
กระทั้งป่าและลุง	คิดหมายมุ่งจะเคียนตี	ซ้ำ
ป่วยาไม่ยินดี	ไม่ปรารถนาว่าลูกหลาน	
ทนทุกทรมาร	ขึ้นไปนานจะต้องตาย	ซ้ำ
กินน้อยกว่ากินหลาย	ทำอุบายหาความใส่	
ร้องไห้โศกโศกา	พายน้ำตาเทียวขอทาน	ซ้ำ
ขอข้าวสุกและข้าวสาร	รับประทานประจำวัน	
รำพันอยู่เดียวดาย	พ่อแม่ตายน้ำตาคลอ	ซ้ำ
โธ่ขอพ่อแม่เอ๋ย	แต่ก่อนเคยอยู่ด้วยกัน	
ทุกวันเคยเห็นหน้า	มาบัดนี้ลูกไม่เห็น	ซ้ำ
กรรมเอ๋ยกรรมมาเวร	การจำเป็นแล้วละนอ	
พ่อแม่ตายป่าลูกไว้	เป็นคำพลอยอยู่เดียวดาย	ซ้ำ
พ่อแม่ตายจากไปแล้ว	วิญญานแก้วสู่สวรรค์	
พ่อแม่จงเป็นสุข	ทุกทีภลาติการ	
นิทานเรื่องคำพลอย	พวกข้าน้อยขอจบลง	ซ้ำ

กลอนเชิญขวัญบายศรี 1

ศรี ศรี สิทธิพร
 เชิญเทิดมวนหญิงชาย
 เต็มแก่และลุงป้า
 อวยพรก่อนพวกเรา
 บวร อภิเชก
 มโหฬารฤกษ์นั้น
 กล่าวกลอนสวัสดี
 อัมรินทร์หรืออินทา
 อีกทั้งแม่คงคา
 อินทรพร้อมตรียางค์
 พร้อมกันอยู่สอelon
 อังคารมหาชัย
 ศุภร์เสาร์ได้สาระ
 เป็นวันที่สรรหา
 วันนี้เป็นวันดี
 หมู่มากมาหลาย
 แก่องค์ท่านพระครู
 องค์ท่านผู้มีศีล
 พร้อมกายและวาจา
 ท่านได้ทนเล่าเรียน
 ด้วยการสร้างความดี
 หนุ่มแก่และผู้เฒ่า
 สอนสูตรพระวินัย
 ให้เราได้ขึ้นบาน
 ขอให้ท่านพระครู
 ให้งามในศาสนา
 ข้ามภพศรีทันตร
 พวกข้าวรกล่าวตาน
 ขอให้ท่านพระครู

ขอกล่าววรท่านทั้งหลาย
 ให้ลายล้อมกันเข้ามา
 พร้อมอ่าวอาและหน้าสาว
 มาเชิญเอาขวัญพระครู
 อติเรกเดชเดโช
 อภิวัธา นาน้อม
 คนธรรพ์ ยักษ์มารักษา
 พรหมก็มาเทพทั้งหลาย
 ท่านก็มาเป็นสักขี
 ทั้งนางนาถว่างาคาคู่
 อาทิตยจร จันทรฤกษ์
 พุทพหุสไปให้เป็นโชค
 พร้อมโยคะ เป็นราชา
 พร้อมกันมาแต่งบายศรี
 วันดีมีโชคหลาย
 น้อมถวายว่าบายศรี
 ท่านเป็นเจ้าของอาราม
 สีลาคุณควรค่างาม
 ใจนั้นหนาทนพรากเพียร
 พร้อมพากเพียรมาหลายปี
 กล่าวสอนชี้ให้ปัญญา
 พวกหมู่เฮาว่าทั้งหลาย
 อภิธรรมกรรมฐาน
 สุขสำราญในทางธรรม
 อายุมันว่ายยืนนาน
 งามโอภาสนิรันดร
 ให้ถึงฝั่งพระนิพาน
 ท่านอาจารย์โปรดรับรู้
 สมหวังสู่ ทุกสิ่งเทอญฯ

การเชิญขวัญบายศรี 2

วันนี้เป็นศรีวัน
 ยอมาอันซุรี
 อาจารย์ชื่อปานทอง
 ได้ใหม่ในนามเพิ่ม
 พืชระ เพชรบุรณ์
 โอภาส ว่าแสงนั้น
 เชิญเกิดท่านทั้งหลาย
 กล่าววอนเอนเรียกขวัญ
 มาเดอ ว่าขวัญเอย
 อยู่ตงดอนแดนไพร
 อยู่ในท้องทุ่งนา
 หากขวัญเจ้าได้ยิน
 มาอยู่ในดวงตา
 เข้าอยู่ในเส้นผม
 สิ่งอยู่ในดวงใจ
 ความทุกข์ให้ห่างเว้น
 ความสุขให้หลังไหล
 อยู่คู่ในศาสนา
 ยามหลับและยามนอน
 สืบสร้างในทางธรรม
 ให้มีใจแกร่งกล้า
 ให้เป็นผู้เปรี๊ยะปราด
 จิงจร ว่าเรียกขวัญ
 มาเดอว่าขวัญเอย
 ต้องลมให้บินทะหลา
 ให้ลอยตามวิถี
 มาอยู่ในศาลา
 พวกข้าพึ่งไปบุญ
 ขวัญเจ้าอย่าทำเฉย
 มาเดอ ว่าขวัญเอย

พวกดิฉันแต่งบายศรี
 ถวายที่ท่านอาจารย์
 นามมังกรเก๋าดังเดิม
 ท่านให้เติมว่าสุวรรณ
 เพิ่มพอกพูนคุณอนันต์
 สว่างดั่งแสงจันทร์
 หลึงและชายประนมกร
 ว่าพร้อมกันในคราวนี้
 ขวัญเจ้าเอย อยู่แห่งใด
 อยู่แห่งใดให้รับมา
 อยู่ภูผา ในซอกหิน
 ให้ผีผินบินร่อยมา
 ไนใบน้ำให้งามคม
 คนนิยมงามประกาย
 งามวิสัยให้ร่มเย็น
 ความลำเค็ญให้ห่างไกล
 ความสบายให้หลังมา
 พระสัมมานิรันดร
 ยามพักผ่อนให้เย็นกาย
 อยู่ในคำพระสัมมา
 มีศรัทธาอย่าหวั่นไหว
 รู้ฉลาดในทางคำสอน
 มาเร็วพลันว่าขวัญเอย
 อย่าอยู่เฉยให้รับมา
 บินล่องมาในทางนี้
 มาสู่ที่เขตอารา
 รวมทรัพย์หน้าให้เพิ่มพูน
 งามพอกพูนทุกคนเลย
 มาเร็วเลยให้รับมา
 ขวัญเจ้าเอยให้รับมา ๆ

กลอนพระเจ้า 5 พระองค์

เชิญทุกท่านฟังเรื่องลาว
 ล้วนศักดิ์สิทธิ์อิทธิรงค์
 พระกะกุสันโธนั้น
 แม่กุตโตผู้เลี้ยงไว้
 พระโกนาคะมาโน
 แม่บุญธัมเพียรรักษา
 กัสโปองค์ที่สาม
 แม่เต่าคำเผื่ออบลม
 องค์ที่สี่โคตะโม
 ศาสนาวางเอาไว้
 องค์ที่ห้าชื่อศรีอาน
 ราชสีมามนนาง
 ทั้งห้าเป็นลูกกาขาว
 ถูกพายุลมพัดหมุน
 ห้าไข่น้อยลอยฟุ้งฟู
 ไข่ที่หนึ่งไถลงมา
 ไข่ที่สองนาคอนงค์
 ไข่ที่สามแม่เต่าคำ
 ไข่ที่สี่แม่โคทอง
 ส่วนว่าไข่ที่ห้า
 ห้าสัตว์เห็นห้าไข่เจ้า
 ขอฝากนามห้าลูกชาย
 นี้แหละหนาชื่อเรือลาว
 พ่อกับแม่ที่เป็นกา
 ตรีสแล้วสิพระสัมมา

ฟังเรื่องลาวพระเจ้าห้าพระองค์
 แต่ละองค์พระนามใด
 จำให้หมั่นเป็นชื่อไก่อ
 ท่านจึงได้นามนี้มา
 นาคนาโคเป็นมารดา
 ได้ชื่อว่าโกนาคม
 ถือเป็นนาคที่เหมาะสม
 บ่มเลี้ยงมาจนเติบโต
 จอมพุทโธโคนามหมาย
 ห้าพันปีเกือบครึ่งทาง
 โภธิญาณหุ่นสำออง
 ฝากชื่ออังกกับจอมบุญ
 ตามเรื่องลาวเผ่าศุกุล
 จนรังพรุณสู่คองคา
 ไปหยุดอยู่ที่ท่าธารา
 สงกายาเป็นประจำ
 เทียวมาลงเล่นสายน้ำ
 นั้นลวงล้ามาทุกวัน
 มาล่องเพื่อสนาม
 ราชสีห์มาสรงกาย
 ตางนำเอาไปเลี้ยงไว้
 ก่อนหนีไปบรรพชา
 พุทธเจ้าห้าพระองค์
 นำสงสารชื่อไม่มี
 องค์ที่ห้ารออีกนานๆ

แก้วสามประการ

ในโลกนี้มีแก้วใส	ซ้ำ	สว่างในหัวใจคน
แก้วเพชรสำเร็จผล	ซ้ำ	ด้วยกุศลตลบ้นดาล
เกิดพุทธวิสุทธิศาสน์	ซ้ำ	ส่องสะท้อนในดวงใจ
พุทธโอวาทใส	ซ้ำ	ส่องในใจเห็นธรรม
สิ่งใดดวงเลิศล้ำ	ซ้ำ	ประกาศธรรมพรั้มสอนเรา
แก้วใดปอเทียบเท่า	ซ้ำ	ในอกเราเหล่าหญิงชาย
รักษาอย่าให้หาย	ซ้ำ	เมื่อเราตายได้พึงพา
เทิดทูลพูนบูชา	ซ้ำ	เอาอุราเป็นบัลลังก์
มารร้ายมาเบียดบัง	ซ้ำ	แทนบัลลังก์อย่าหวั่นไหว
แท่นแก้วในหัวใจ	ซ้ำ	คุณพระตรัยได้เข้าทรง
รักษาให้มั่นคง	ซ้ำ	อย่าได้หลงเป็นโมโห
กายเราเป็นต้นโพธิ์	ซ้ำ	องค์พุทธโธอยู่ภายใน
เหนือแท่นแสนอำไพ	ซ้ำ	งามวิไลใสรุ่งเรือง
เรือนแหวนทองคำเหลือง	ซ้ำ	เพชรรุ่งเรืองประดับตัว
ผู้ใดมีในตัว	ซ้ำ	บุญล้นหัวอย่ากลัวจน
เรือนแหวนคือตัวตน	ซ้ำ	เพชรมงคลคือปัญญา
พุทธโธองค์สัมมา	ซ้ำ	ทรงปัญญาวิเศษจริง
รู้แจ้งและเห็นจริง	ซ้ำ	หมดทุกสิ่งในโลกา
พวกเราชาวพุทธา	ซ้ำ	จงน้อมมาในดวงใจ
ดวงแก้วประเสริฐใส	ซ้ำ	ส่องในใจตั้งสามดวง
สะอาดสว่างทรวง	ซ้ำ	สงบดวงฤดีเย็น
ดีชั่วในตัวเห็น	ซ้ำ	ดับทุกข์เข็ญด้วยแก้วเทอญ

ศีลห้า (ปานทอง)

บัดนี้เราทั้งหลาย
 รับศีลสมาทาน
 เลิกแล้วอกุศล
 ปัจจะคือศีลห้า
 ข้อห้ามทาควรมี
 ทายกทายิกา
 หนุ่มหนุ่มและสาวสาว
 ศีลห้าที่ท่านให้
 ทำจิตให้เบิกบาน
 เด็กน้อยในวัยเรียน
 หมูเฮาเราชาวพุทธ
 เทพไท่โปรดช่วยดล
 ปานาอยู่ฆ่าสัตว์
 ชาติหน้าเกิดภูมิดี
 อทินนาท่านว่าไว้
 เจ้าของเขาก็มี
 ทุกท่านอย่าสนใจ
 ผิดศีลอทินนา
 กามาของสำคัญ
 เมียเขาเราอุรา
 อย่าไปหลงโง่งม
 กามคือข้อห้าม
 มุสาอย่าโกหก
 พุดหมดศักดิ์ศรี
 พุดเท็จใครจะเชื่อ
 ก่อนพุดถึงสังวร
 สุราคือของเมา
 ยกเว้นฝิ่นกัญชา
 เสพติดเฮโลอื่น
 ติดฝิ่นกัญชา
 ขอร้องท่านทุกคน
 ศีลห้าคือข้อห้าม
 พวกเราเราชาวพุทธ
 จิตใจเป็นกุศล

หญิงและชายมาพร้อมกัน
 จิตเบิกบานพร้อมทุกคน
 โปรดช่วยดลด้วยภูมิธรรม
 ควรรักษาไว้ให้ดี
 ท่านยินดีให้เรา
 พร้อมกันมาจงสมปอง
 จงพร้อมกันตั้งจิตใจ
 จงตั้งใจสมาทาน
 สมาทานจงเจริญ
 จงพากเพียรรักษาเอา
 บริสุทธิ์กันทุกคน
 สำฤทธิ์ผลทุกคนเกิด
 ปฏิบัติไว้ให้ดี
 ให้ศักดิ์ศรีเป็นมงคล
 อย่าติดใจของคนอื่น
 อย่ายินดีในของนั้น
 ไปลักเอาของมา
 โลกโลภากวันเกิด
 ทุกคนขึ้นปรารถนา
 อย่าคิดว่าจะเขยชม
 ล้อชื่นชมเพื่อบรรเทา
 อย่าคิดทรมตามกามคุณ
 เล่นตลกไม่คอยดี
 พุดไม่ดีภัยถึงตัว
 ใครเขาเบื่อไม่เชื่อเขา
 อย่าใจร้อนนั้นแหละดี
 เย็นหรือเข้าอย่าไว้หา
 ศีลข้อห้าพึงสังวร
 เดียวก็สิ้นทั้งกายา
 พระท่านว่ามันเป็นภัย
 ที่รักตนอย่ากระทำ
 มีด้วยกันอยู่ห้าข้อ
 บริสุทธิ์กันทุกคน
 ไม่มีดมนในสันดาน

หมู่เฮาเราชาวไทย
 ทำไปเพื่อความดี
 เพื่อนเราหญิงและชาย
 ทุกคนล้วนทำดี

มีจิตใจเอื้ออารี
 เกิดชาตินี้ไม่เสียคน
 ทั้งตายายสามัคคี
 หวังสุดดีสวรรค์นิพพาน

ลอยกระทง

ฟังก่อนสาธุชน
 วันเพ็ญเดือนสิบสอง
 เป็นวันลอยกระทง
 มาทำคุณความดี
 น้ำนองขอขมา
 บูชาพุทธรองค์
 ด้วยจิตอันนอบน้อม
 พวกเราอ่อนหญิงชาย
 ลำธารน้ำเป็นฟอง
 กระทงล่องลอย
 ขอให้สุขสำราญ
 ให้มีความเพลิดเพลิน
 พวกเราผิดพลั้งไป
 อินทรพรหมเทวดา
 นบน้อมก้มกราบกราน
 ดำรงคุณความดี
 ตั้งจิตปรารถนา
 ทรัพย์สินไหลเนื่องนอง
 ฟุ้ง่องสาธุชน
 ผลบุญจงรับรอง
 จงได้เป็นร่มเงา
 ขอเชิญพวกหญิงชาย
 จิตใจให้มั่นคง
 พร้อมเคียงคู่กันมา
 ขอให้จงสุขซี
 ด้วยเดชบุญกุศล
 วันเพ็ญเดือนสิบสอง
 สุขสันต์งานมันคง

ท่านทุกคนไทยทั้งผอง
 น้ำไหลนองเต็มตลิ่ง
 เพื่อบรรโลงประเพณี
 ประเพณีแต่โบราณ **ข้า**
 บัวมาลาลอยกระทง
 และพระธรรมพระสงฆ์พร้อม
 พร้อมกันมารวมน้ำใจ
 ถือดอกไม้ธูปเทียนทอง **ข้า**
 ในเขื่อนคลองฟุ้งเป็นฝอย
 เราตั้งใจอธิฐาน
 ใจเบิกบานงานเจริญ
 พร้อมเงินทองมากอนันต์ **ข้า**
 ขออภัยแม่คงคา
 ขอเชิญมาเป็นพยาน
 ฝั่งลำธารแม่น้ำที่
 ในคำสอนศาสนา **ข้า**
 สมอูราสุขสมปอง
 มีเงินทองอย่าขัดสน
 อยาได้จนทรัพย์สิ่งของ
 ตามสนองพวกหมู่เรา **ข้า**
 ได้พึ่งพาและอาศัย
 ท่านทั้งหลายลอยกระทง
 ในกระทงลอยบูชา
 หมู่มโสภาสาวโสภี **ข้า**
 บังเกิดมีแก่ทุกคน
 อำนวยผลตอบสนอง
 เชิญฟุ้ง่องลอยกระทง
 สุขสำราญทุกท่านเทอญฯ **ข้า**

บทกลอนสรภัญญ์แทนคุณบิดามารดา

โฉั่บิดาและมารดาบุญคุณนั้นหนา ดังแผ่นดินฟ้า...แผ่นดิน
 กราบประนม บ รมคุณมุขนิล ทัวทั้งแดนดิน ยอมยกย่องบูชา
 เกิดมาแก้วตาใจ แม่มีผู้ไต่ คอยป้อนข้าวป้อนปลา
 ยามเจ็บไข้ผู้ไต่หน่อเยียวยา สอยวิชาให้อยู่รอดปลอดภัย
 เต็บใหญ่เป็นผู้เป็นคน มีความสุขล้นมียศศักดิ์ดีนา พ่อแม่คอยอนุโมทนา
 คอยเมตตาให้ลูกเหล่า ก่อนตายมลายชีวี ป็นให้ทรัพย์สินบันดาลลูกทุกคน
 นี้แหละหนาบุพการีตน ในสากลหาเทียบเท่าเรามี ท่านคือร่มโพธิ์ทองของเรา
 เป็นลูกเป็นเต้าอย่าปลาบปลื้มลิ้มตน ทั้งเศรษฐีหรือผู้ตีมีเงิน น้อม...กลมปนนิบัติพัตวี
 กตัญญูกตเวที อันเครื่องหมายนี้ตราคคน ปราบโบราณสรรเสริญ
 แยกยลให้... เป็นคนล้ำเลิศประเสริฐงาม อุปถัมภ์เมื่อยามเฒ่าแก่ทั้งพ่อทั้งแม่
 และ ปู ยา ตา ยาย หมอบเคารพภักดีวันอย่าหน่าย พร้อม...พนอใจให้แสนสุขสำราญ
 แทนคุณเมื่อถึงการวายชน เร่งสร้างกุศลฝากผลบุญส่งไป กุศลทานเหมือนตั้งยานกลไกล
 ไหลเลื่อน...ไป บนเบื้องเมืองสวรรค์ เทวอารักษ์เบื้องบนโมทนากุศล...ในผลบุญให้ทาน
 เปล่งวาจา สาธุ สาธุ กาล แล้ว... ลงกาลเขียนชื่อในแผ่นทอง
 ผู้ไต่ได้ก่อคุณกรรม ทำเจ็บไข้ให้พ่อแม่แห่งตน ปลิดชีวีบุพการีตน
 โทษทุกคนถึงกัณเเวจี กตัญญูกตเวทิตธรรม จึงเตือนสอนย้ำ เนื่องในเรื่องแทนคุณ
 ลูกก็คนก็ไม่เคยเกื้อกูล แม้สำนึกคุณแทนพระคุณท่านเทอญฯ

กลอนวอนขอข้าวสาก

โอ้ไอ้ลูกแม่เอ๋ย	ข้า	จงชดเชยการทำงาน
วันนี้ยมพะบาล	ข้า	ท่านประทานให้แม่มา
เมตตาดวงเมตตา	ข้า	โปรดนำมาให้แม่เกิด
ตั้งแต่ลูกฟุ้งเกิด	ข้า	แสนประเสริฐแม่ดีใจ
กล่อมเกลี้ยงแต่เยาว์วัย	ข้า	จนเติบโตใหญ่โตเป็นนาย
ขอลูกอย่าเบื่อหน่าย	ข้า	เข้าจนสายแม่คอยทาง
เห็นแต่คนทั้งหลาย	ข้า	เขามานานห่อข้าวน้อย
แม่คอยลูกหญิงชาย	ข้า	เจ้าช่างหายไม่เหลียวแล
ชะงักหากไม่เห็น	ข้า	หรือจำเป็นอย่างไรหน้า
หมู่เขาได้เต็มตำ	ข้า	แม่นี้มาบอได้เลย
ลูกเอ๋ยจงสงสาร	ข้า	ดวงวิญญาณแม่นี้มา
แทนบุญคุณมารดา	ข้า	เลี้ยงเจ้ามาจนเติบโตใหญ่
ข้าว้บั้นเพียงเล็กน้อย	ข้า	รสร้อยกระทำทาน
แก่พระสงฆ์ผู้เบิกบาน	ข้า	ดวงวิญญาณก็จะได้
จำไว้ให้เที่ยงแท้	ข้า	พ่อและแม่จะคอยทาง
ระหว่างกลางเดือนนี้	ข้า	เดือนสิบมีสิบห้าค่ำ
จงพากันน้อมนำ	ข้า	ห่อข้าวน้อยแม่คอยกิน
ผ่านพระผู้ทรงศีล	ข้า	แม่ก็ยินดีรับเอา
ประเพณีก่อนเก่า	ข้า	ครั้งนานเนาแต่แสนดี
คำสอนพุทธสีห์	ข้า	องค์มุนีศาสดา
ชาวเราจงรักษา	ข้า	อย่าละเลยให้เสื่อมสูญ
วิญญาณจะอาจดู	ข้า	เหมือนลิ้มคุณผู้วายปราน
ก่อนจบสรภัญญ์	ข้า	ขอวิญญาณที่รอคอย
จงกินของอร่อย	ข้า	ห่อข้าวน้อยที่ต้องการ
พร้อมพรจากลูกหลาน	ข้า	ดวงวิญญาณจงสุขซี
		ขอวิญญาณจงสุขซี

สักกบรรพ

สุธัสสุสังฟังเรื่อง
 มวลนักปราชญ์ที่พี่น้อง
 ฟังให้ตั้งสติแจ่ม
 ฟังๆไปนิทานธรรม
 เป็นแนวทางทำให้
 เชิญพ่อแม่และพี่น้อง
 จังว่าทุกท่านล้วน
 มาทำตามครองธรรม
 นับว่าดีอยู่แล้ว
 เกิดมาได้พบพ่อ
 ความรู้สู้กลีกล้ำ
 ศิลและทานสมสร้าง
 พระโอวาทของพระเจ้า
 โอว่าสัพพะปา
 การบ่อทำชั่วชา
 กุสะสัสสุ
 ทำแต่ดีให้ปรากฏ
 สะจิตตะปะนัง
 ทำจิตใจให้มั่นวาง
 สามอย่างนี้พระพุทต้อง
 พุทธศาสนิกท่าน
 หญิงและชายชาวพุทธ
 คุณพระไตรสามแก้ว
 บาบสิบ่อได้ข้อ
 จังว่าในมือนี้
 พวกดิฉันสีสาธก

เผด็จกลอนสุนทรวาท
 ให้ฟังข้อต่อแถลง
 ปัญญาเกิดสมองใส
 องค์พระเวสชาถกอ้าง
 ดำเนินไปให้ถูกช่อง
 ให้ตรองถ้วนสู่กระบวน
 มีตั้งแต่ใจดีงาม
 ได้กอบุญคุณพระแก้ว
 ได้เห็นแดนแสนประเสริฐ
 เห็นข้อภาคองค์พระธรรม
 ได้ดื่มด่ำในคำสอน
 อยู่ตามทบทพุทธศาสน์
 เขาฟังท่านเทศนา
 ปัสสะอะกะระณัง
 สรรพสิ่งทีบัตสี
 ปะสัมปะทา
 ก่อกุศลที่สมสร้าง
 รียอทะปะนัง
 มะโนโนใจใสผ่อง
 สอนไว้ตลอดกาล
 เขาท่านทั้งหลายเอ๋ย
 ประพฤติตามงามดีแล้ว
 ประนมกรลงก้มกราบ
 สิพานต้องแต่สิ่งดี
 ได้ฟังร้องสรรภัญ
 ยกมาวาจาซ้อน

กลอนอวยพร

ยกมือขึ้นกราบลา
 จากไกลใจาวรณ์
 คำนึงจิตมีชัย
 ดับทุกข์และดับโศก
 ปีนี้หรือปีไหน
 ความสุขให้ล้นล้น
 อย่าช้าให้ยืนนาน
 วรณะคือกายา
 ใครเห็นได้แลมอง
 สุขสมพาละการ
 นอนหลับได้เงินหมื่น
 อยู่ใสรอยาขาดแคลน
 ยามเว้าเข้าและคำ
 ชังไว้อยู่ในยั้ง

เมื่อเวลามาจากจร
 ยามจากจรใจคิดถึง
 เวลาไปให้มีโชค
 อีกรัไรควาโรคา
 ปีใดได้ให้ไรทุกข์
 พร้อมทั้งพรให้ล้นมา
 พรธากาลหมื่นวัสสา
 ผิวพรรณนาดุดตั้งทอง
 จิตใจปองพร้อมชื่นชม
 สุขสำราญให้ร่มรื่น
 ยามท่านตื่นได้เงินแสน
 ให้แบ่งค์แดงเต็มกระเป่า
 เงินทองคำเต็มกระบุง
 เงินเต็มถุงฮ้องแซวแซว

ก่องข้าวน้อยฆ่าแม่

บัดนี้ จะได้กล่าวประวัติเรื่องราวก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ ในสมัยแต่โบราณ ยังมีเหตุการณ์เกิดขึ้นที่บ้านตาดทอง บ้านนั้นมีอาชีพทำนา จะกล่าวถึงลูกกำพร้าที่ชื่อว่าเจ้าทอง เดือนหกฝนตกน้ำนอง จะกล่าวถึงเจ้าทองพาคควายไปไถนา เจ้าทองทำนากับแม่วันนั้นสายแต่รอแม่ไม่เห็นมา เจ้าทองหิวข้าวจนตาลายหิวจนแทบใส่ทั้งจ่มทั้งไถนา จะกล่าวถึงแม่ของเจ้าทองหาบเอาก่องข้าวน้อยไปส่งลูกที่นา พอมาถึงจึงเอินใส่ลูกให้เจ้าผูกควายไว้มากินข้าวสา แม่เอาข้าวมาส่งเจ้าแล้วขอให้ลูกแก้วมากินข้าวสาหล้า มีแจ่วบองพร้อมบั้งปลามากินสาลูกหล้าแม่เอามาส่งให้ เจ้าทองพอเห็นก่องข้าวน้อยย่านข้าวมีน้อยเลยฮ้อยมาใส่ ก่องข้าวใหญ่เป็นหย่งบ่เอามาไย้ออิหำมึงแพงไว้ถ้าผู้ใด แม่เลยบอกกับลูกว่าก่องข้าวน้อยก็จริงอยู่หล้าแต่ว่ามันแน่นใน กินสาก่อนจึงว่ามารดา ลูกจะรู้ว่ามันน้อยหรือมันใหญ่ เจ้าทองหิวข้าวเหลืออดเลยปดแอกน้อยจะฆ่าแม่ทันที แม่แลเห็นว่าลูกจะมาตีเลยวอนให้ลูกปราณี อย่าตีแม่แต่ลูกเค็อย่าตีแม่แต่ลูกหล้า

โई...เอ้อ...เอย... ทองจำทองลูกหล้าอย่าตีแม่ ฟังกระแสมแม่ก่อนนะลูกหนา

อย่าฆ่าแม่บาปกรรมจะตามมา (สะอื้น)	เพราะมารดามีคุณเหลืออนันต์
ตั้งแต่เล็กจนโตแม่เลี้ยงเจ้า	คุณของแม่ยายเฒ่ามีมากมาย (สะอื้น)
เลี้ยงแต่น้อยจนโตใหญ่ให้เห็นใจ (สะอื้น)	บ่เคยเอามือไปตีลูกตน (สะอื้น)
พอเลี้ยงใหญ่ขึ้นมาทรยศ	เจ้าใจคตใจเหลี่ยมไม่ฉงน (สะอื้น)
อย่าฆ่าแม่ลูกจำโปรดหล้าโตน (สะอื้น)	แม่ขอชีวิตสักหน...เกิดลูกยา (สะอื้น)
ทองจำทองบุตรดาอย่าสีทำแม่กลัวแล้ว... (สะอื้น)	

เจ้าทองไม่ฟังคำแม่จกหน้อยจับได้แอกน้อยตีใส่หัวมารดา ตีจนแม่มรณาไม่มีความปราณี ไม่มีความเมตตา ฆ่าแม่ตาย ทองก็เปิดก่องข้าวพอเปิดออกแล้วก็เศร้าเพราะมองเห็นเลือดมารดา ว่าจะกินข้าวก็กินไม่ลงกอดศพแม่ตนแล้วก็หลังน้ำตา แม่จำลูกผิดไปแล้วภัยให้ลูกเถิดนะมารดา ฆ่าแม่ตายเพราะความโกรธายมพบาลคงพาลูกหลงอเวจี เจ้าทองก็คิดกลัวบาปเลยสร้างเป็นธาตุบรรจุกระดูกมารดา เลยใส่ชื่อธาตุก่องข้าวน้อยเพื่อล้างลอยบาปกรรมที่เคยทำมา นี่แหละหนาความหิวของคนหน้ามีดมีวมนฆ่าแม่ตนจนมรณา เพราะความหิวจึงฆ่าแม่ตาย ขอเตือนลูกหญิงชายอย่าเป็นดังว่ามา ถ้าอยากเห็นขอเชิญไปดูธาตุก่องข้าวน้อยตั้งอยู่ที่บ้านตาดทอง จังหวัดนั้นคือ ยโสธร ถ้าอยากเห็นเชิญถ่อนไปดูที่ทุ่งนา เป็นจิงได้หนอท่านผู้ฟัง คณะสารภัญญ์วัดเวียงโพธิ์งามว่ามา ก่องข้าวน้อยมีว่นบ่ลุงป่า ถ้ามีว่นแล้วหนาโอกาสหน้ายังมี

พุทธองค์

พุทธองค์เกิดแสงสว่าง รู้หนทางโปรดพระมารดา พุทธองค์ขึ้นไปจำพรรษา อยู่ที่เมืองอินทราชันดาวดึง พอไปถึงแท่นศิลาอาจ ไกล่ประสาทขององค์อินทรา มวลหมู่เทพบุตรเทวดา หลั่งไหลลงมาเป็นหลายแสนโกศ แล้วทรงโปรดแสดงพระธรรมเทศนา ส่วนพระมารดาอยู่ชั้นดุสิต พระองค์คิดรอพระมารดา พระองค์ขึ้นไปจำพรรษาอยู่ที่เมืองอินทราชันดาวดึง กาลเวลาผ่านไปครบไตรมาส สามเดือนไม่ขาดวันนี่พอดี พระสงฆ์อยู่ด้วยความสุขี่ เก้าสิบวันพอดีวันนี้ปวารณาออกพรรษาแล้วหนาพระเจ้าข้า ถึงวันเวลามาทำบุญร่วมกัน พุทธองค์ลงมาจากสวรรค์ เพราะเป็นวันสำคัญ จึงตักบาตรเทโว โอ้อ้อพุทธองค์ผู้ประเสริฐ แสนล้ำเลิศอยู่ในโลกา พุทธองค์ขึ้นไปจำพรรษา เพื่อแทนคุณพระมารดา ด้วยการแสดงธรรมชักนำพระมารดา ให้รู้แจ้งด้วยการอธิธรรมเจ็ดคัมภีร์ โปรดเบื้องนี้สำเร็จความประสงค์ องค์สกายะวงค์ ได้ลงเปิดโลกา มองเห็นพระจันทร์นวลสว่าง สวยไม่จางเหมือนปางของพระองค์ ยังอาสาวะหะวันนี้แหละสมหวัง พระองค์เทศน์ให้ฟังเรื่องกิเลสนานา ดิจริงหนาเป็นวันพระสงฆ์เกิด แสนล้ำเลิศที่พวกเราได้พบพาน ปณจวัคคีย์นี้แหละเป็นหลักฐาน ให้เรารู้เหตุการณ ได้พบองค์พระไตร กุศลที่พวกเราได้ คำนึงชาติก่อนเคยทำมา เป็นคนรวยก็ยิ่งรวยกันหนักหนา เป็นเพราะบุญนำมา ให้เราสุขสำราญเทอญ.ฯ

สรรเสริญคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

ฟังก่อนท่านทั้งหลาย
 สรรเสริญคุณความดี
 เมตตาเป็นประธาน
 คนไทยทุกแดนถิ่น
 ท่านนั้นเป็นประธาน
 เจ้าพระคุณทองมองเห็น
 จะเกิดความสุขสรรค์
 คนไทยจะรักกัน
 ต่างชาติจะสรรเสริญ
 ข้อหนึ่งจะสุขี
 ข้อสองก็สำคัญ
 รักษาความเป็นคน
 ทุกข์ยากลำบากแสน
 เมตตาและปราณี
 อย่าเล่นผิวเมียเขา
 อย่าปดปดมุสา
 สุราเมรัยทิ้ง
 เชิญชวนท่านรักษา
 ศิลห้ำเป็นอาจิณ
 ปวงข้าขอกล่าวเตือน
 อินทร์พรหมและเทวา
 ขอให้สมเด็จท่าน
 ให้สุขทุกธิดา

หญิงและชายฟังทางนี้
 ที่สมเด็จท่านเมตตา
 ในโครงการรักษาศิล
 รักษาดีพร้อมเพียงกัน
 ให้โครงการนั้นแพร่หลาย
 สิ่งจำเป็นความสำคัญ
 รักใคร่กันสามัคคี
 สมานฉันท์ขึ้นพรรษา
 ความเจริญจะเกิดมี
 ถ้าเรามีความเมตตา
 อย่าชิงกันขึ้นเป็นโจร
 อย่าให้โจรเข้ามาแทน
 ถ้าโจรแทนจะเสียที
 สร้างความดีติดตัวเรา
 อย่ามัวเมาซึ่งกามา
 กล่าววาจาปีศาจจริง
 คนบั่นลึงเพราะสุรา
 ขอเชิญมาทั้งชายหญิง
 นิจศิลต้องรักษา
 ขอกล่าวเชิญมวนลูชา
 จงลงมาอภิบาล
 อายุพันวัสสา
 พวกผู้ขาดวายุพร

กลอนบูชาคุณหลวงปู่อำคา วันเกิด 88 ปี

เชิญเกิดสาธุชน
 กราบลงเพื่อขอพร
 ปวงข้ามาวันนี้
 ด้วยจิตเป็นกุศล
 หลวงปู่ว่าอำคา
 อายุได้หมื่นเวียน
 ดิถีแห่งมงคล
 ให้อภัยขึ้นนำหน้า
 องค์ท่านว่าหลวงปู่
 อยู่สุขและสำราญ
 โรคพระยาร้าย
 ปวงข้าฟังไบบุญ
 หลวงปู่ คือโพธิ์ทอง
 ผู้คนทั้งใกล้ไกล
 ขอน้อมนบวันทา
 ความดีอันไพบูลย์
 ที่ท่านได้สร้างก่อ
 เปรียบดังว่าทองฟ้า
 ขอวอนหมู่พรหมอินทร์
 นางฟ้านางนั้บพัน
 ปวงข้ามาวันนี้
 ด้วยจิตล้วนจำนง
 เข้าคำอย่าอาวรณ์
 ให้สุขทุกนาที

เราทุกคนประนมกร
 ทั้งกล่าววอนหมู่เทวา
 เป็นดิถีแห่งมงคล
 วันมงคลได้เวียนมา
 ผู้เมตตาแห่งวิเชียร
 แปรสืบแปรตว่าพอดี
 ช่วยบันดาลให้ธรรมชาติ
 เทพเทวาจงคุ้มครอง
 ขอให้อยู่เกษมสาร
 หมู่ภัยพาลนิราจหาย
 จงมระยพินาจศูนย์
 ขอให้บุญหนุนรักษา
 คอยปกป้องขจัดภัย
 ต่างน้อมใจมาบูชา
 ในเมตตาพุทธะคุณ
 ท่านการุณย์บุญคุณหนอ
 บุญคุณหนอวัดประชา
 แผ่นดินหนามีสิงขร
 จอมมุนีปิ่นสวรรค์
 เหล่าเทววัลย์อัญชูลี
 พร้อมทั้งมีหมู่พระสงฆ์
 เพื่อประสงค์ถวายพร
 ยามกินนอนจงสุขศรี
 จงสุขี่ทุกวันเทอญ ฯ

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรมที่ 4 ภาพถ่าย

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นางสาวธัญญพร มาบวบ (45%)

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Mrs.Tunyaporn Mabuab

เลขที่บัตรประชาชน: 1-5304-00005-33-0

E-mail: Tunya.dior@gmail.com

ตำแหน่งปัจจุบัน : เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

สังกัดหน่วยงาน : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

66 ถนนวังจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์: 055 – 230596 โทรสาร: 055 - 230596

โทรศัพท์มือถือ: 087 – 6919355

หัวหน้าโครงการวิจัย :

1. สำนวจความพึงพอใจของผู้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เมืองพิษณุโลก และศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

2. การวิเคราะห์การดำรงอยู่ของพิธีเยื้องของชาวไทยทรงดำ บ้านบัวยาง อำเภอชีวบารมี จังหวัดพิจิตร

3. การสำรวจความต้องการรับบริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

4. แนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์

ผู้ร่วมวิจัย

1. สกุล (ภาษาไทย) : ว่าที่ร้อยตรีศิริพงศ์ กันตะบุตร (25%)

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Acting Sub Lt. Siripong Kantabut

เลขที่บัตรประชาชน: 1-6406-00202-46-4

E-mail: zankdanger@hotmail.com

ตำแหน่งปัจจุบัน :เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

สังกัดหน่วยงาน :สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

66 ถนนวังจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์: 055 – 230596 โทรสาร: 055 - 230596

โทรศัพท์มือถือ: 081 – 2840784

หัวหน้าโครงการวิจัย : พัฒนารูปแบบบายศรีเชิงพาณิชย์

ผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

1. แนวทางการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาการขับร้องทำนองสรภัญญะเป็นภาษาอีสานของตำบลบึงกระจับ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. การสำรวจความต้องการรับบริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

2. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นางสาวประกายดาว เสือเปรม (5%)

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Miss Prakaidao Sueaprem

เลขที่บัตรประชาชน: 1-6505-00090-89-3

E-mail: kay_kao12@hotmail.com

ตำแหน่งปัจจุบัน: นักศึกษาฝึกงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สังกัดหน่วยงาน: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

66 ถนนวังจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์: 055 - 230596 โทรสาร: 055 - 230596

โทรศัพท์มือถือ: 099 - 9270979

3. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นายสุทัต กิรัมย์ (10%)

ชื่อภาษาอังกฤษ : Mr.Suthat kiram

เลขที่บัตรประชาชน: 3-6705-00904-65-0

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยนักทรัพยากรบุคคล

สังกัดหน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ ตำบลบึงกระจับ

อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

โทรศัพท์มือถือ: 081-7854503

4. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นางสาวปิยะวรรณ สารีวรรณ (10%)

ชื่อภาษาอังกฤษ : Miss.Phiyawan Sarewan

เลขที่บัตรประชาชน: 3-6708-00327-56-9

ตำแหน่งปัจจุบัน: หัวหน้าสำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ

สังกัดหน่วยงาน: องค์การบริหารส่วนตำบลบึงกระจับ ตำบลบึงกระจับ

อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

โทรศัพท์มือถือ: 095-6853000

5. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษบา หินเธาว์ (5%)

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Mrs.Bussaba Hintow

เลขที่บัตรประชาชน: 3-2001-01046-106

E-mail: Bussaba_took@hotmail.com

ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สังกัดหน่วยงาน : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

โทรศัพท์: 055-267103 โทรสาร 055-267103

โทรศัพท์มือถือ: 098-2650964

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ การประชาสัมพันธ์

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุ

2541 การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และความตระหนักเรื่องโรคเอดส์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก(งบประมาณแผ่นดิน.)

2541 แนวโน้มของวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนในประเทศไทยภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ (วช.)

2542 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา : ศึกษากรณีนักศึกษาปริญญาตรี ภาคปกติ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม (งบประมาณแผ่นดิน)

2543 ความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนในจังหวัดสุโขทัย (งบประมาณแผ่นดิน)

2544 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อบทบาทของสื่อมวลชนในการให้การศึกษาที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตจังหวัดพิษณุโลก (งบประมาณแผ่นดิน)

2544 การศึกษาภาพลักษณ์สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามพิษณุโลก ในสายตาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (งบประมาณแผ่นดิน)

2545 การศึกษาผลดีผลเสียของการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง (งบประมาณแผ่นดิน)

2549 การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการวิทยุชุมชน ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (งบประมาณแผ่นดิน)

2551 การศึกษาและการพัฒนารูปแบบการจัดการงานประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขาน้อย – เขาประดู่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก (ระยะที่1) (งบประมาณแผ่นดิน)

2552 การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (งบประมาณแผ่นดิน)

ประสบการณ์ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

1. วิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อหาแนวทางอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าทอลาวครั้ง (งบประมาณแผ่นดิน ปี 2557) ตีพิมพ์ในวารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 27 ฉบับที่ 3 (ฉบับพิเศษ) ประจำปี 2557 TCI กลุ่ม 2

2. วิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ อัตลักษณ์จากภูมิปัญญาผ้าทอลาวครั้งบ้านสระยายชี ณ ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับกระบวนทัศน์ประชาคมและเศรษฐกิจอาเซียน (งบประมาณแผ่นดิน ปี 2557) ตีพิมพ์ในวารสารสานศิลป์ ถิ่นสองแคว มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปี 2559